

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชีวิตสมรสเป็นชีวิตคู่ที่หญิงและชายตกลงจะใช้ชีวิตร่วมกันโดยมีความรักความผูกพันทางอารมณ์เป็นพื้นฐาน เป็นชีวิตที่ทั้งสองฝ่ายต่างต้องเสียสละปรับตัวเข้าหากันในเรื่องต่างๆ เพื่อให้สามารถครองชีวิตคู่อยู่ด้วยกันได้อย่างยาวนานและมีความสุข ดังที่สุชาติ โสมประยูรและวรรณ โสมประยูร (2541) กล่าวว่า การครองเรือนและการครองรักนั้นย่อมมีความเกี่ยวข้องกับการปรับตัวในทุกๆ ด้านของชีวิต ถึงแม้ว่าการปรับตัวจะลำบากยุ่งยากซับซ้อน และต้องใช้เวลา แต่เมื่อคู่สมรสได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีแล้ว จะทำให้ทั้งคู่ต่างรู้สึกรักและเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ถ้าสามีภรรยาทั้งคู่มีความสามารถในการปรับตัวเข้าหากันได้ดีและรวดเร็วมากเท่าใด ชีวิตการแต่งงานก็จะมีความสุขและยืนยาวมากขึ้นเท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาจึงเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลสองคนที่เน้นถึงความสัมพันธ์ที่สนิทสนม ลึกซึ้งและผูกพัน เป็นรูปแบบหนึ่งของความสัมพันธ์มนุษย์ที่ใกล้ชิดกันมาก นอกเหนือจากความสัมพันธ์ของมนุษย์ในรูปแบบอื่นๆ และความสัมพันธ์ทางเพศก็เป็นความสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งที่ผูกพันกันมากที่สุดของความสัมพันธ์ของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่ทำให้บุคคลมีความคุ้นเคยกันมากกว่ากิจกรรมอื่นใด(สุชาติ โสมประยูร และวรรณ โสมประยูร, 2541) ดังนั้นเพศสัมพันธ์และชีวิตคู่จึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ เพศสัมพันธ์จึงเป็นสัญลักษณ์ของความรู้สึกรักใคร่และความรู้สึกมีค่า หากคู่สมรสมีเพศสัมพันธ์ที่น่าพึงพอใจ ความรู้สึกรักใคร่ผูกพันก็จะมีมากขึ้น ยิ่งขึ้น แต่หากเพศสัมพันธ์มีปัญหา ความสัมพันธ์ด้านอื่นก็มักจะมีปัญหาไปด้วย พันธศักดิ์ ศุกระฤกษ์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า เพศสัมพันธ์เป็นพื้นฐานของชีวิตคู่ เป็นการแสดงความรักของคนที่มีชีวิตคู่ เป็นสัมผัสรักที่จับต้องได้ และเป็นสีสันของชีวิตที่ทำให้เกิดความสุขสม ชีวิตคู่จะล่มสลายหรือยืนยาวนั้นเพศสัมพันธ์คือส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุในการตัดสินใจ คู่ครองที่มีความสุขสมหวังในเพศสัมพันธ์ ปัญหาต่างๆ ที่เป็นเรื่องใหญ่ก็จะกลายเป็นเรื่องเล็ก ในขณะที่คู่ครองที่ไม่มีความสุขสมในเพศสัมพันธ์เรื่องเล็กน้อยก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ได้

ดังนั้นความสัมพันธ์ทางเพศในชีวิตสมรสจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง นอกเหนือไปจากปัจจัยทางชีวภาพ เช่น สุขภาพทั่วไป ความสามารถในการทำงานของอวัยวะเพศ ระบบประสาทอัตโนมัติ ฯลฯ ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ ทางด้านความสัมพันธ์ด้วย เช่น การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ดี การมีทัศนคติที่ตรงกันในเรื่องเพศ ความเชื่อมั่นในความสามารถทางเพศของตนและเชื่อว่าตนสามารถให้ความสุขทางเพศกับคู่ของตนได้(อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545)

ปัญหาเพศสัมพันธ์และปัญหาความสัมพันธ์ของคู่สมรสทั่วไปมักเกี่ยวข้องกันเสมอ โดยปัญหาทั้งสองด้านต่างก็นำไปสู่ความรู้สึกเชิงลบ เช่น ความล้มเหลวในการสื่อสารและแก้ไขความขัดแย้ง จะทำให้คู่สมรสรู้สึกโกรธ รู้สึกอีกฝ่ายหนึ่งไม่เข้าใจและยอมรับตน รู้สึกกังวล รู้สึกตนเป็นคนที่ไม่มีความค่า รู้สึกล้มเหลว รู้สึกไม่ได้รับความรักความห่วงใย ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวทำให้เกิดทัศนคติต่อความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสเป็นไปในด้านลบ การปฏิบัติกิจกรรมทางเพศแย่งและอาจทำให้หมดอารมณ์ทางเพศได้ เกิดปัญหาเป็นวงจรไปเรื่อยๆ จนนำไปสู่การหย่าร้างตามมา (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545)

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัญหาการหย่าร้างเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญ ครึ่งหนึ่งหรือสองในสามของคู่สมรสชาวอเมริกันจบความสัมพันธ์ด้วยการหย่าร้างกัน (Litzinger & Gordon, 2005) สำหรับประเทศไทยพบว่าการหย่าร้างเกิดขึ้นทุกปีเช่นกัน สถิติจำนวนการหย่าร้าง 5 ปีที่ผ่านมา คือปี 2547 จำนวน 86,982 ราย ปี 2548 จำนวน 90,688 ราย ปี 2549 จำนวน 91,155 ราย ปี 2550 จำนวน 100,420 ราย และปี 2551 จำนวน 109,084 ราย (กรมการปกครอง, สำนักบริหารการทะเบียน, 2552) จากอัตราการหย่าร้างดังกล่าว ไม่น่าเป็นที่แปลกใจที่นักวิจัยด้านครอบครัวหันมาศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการหย่าร้าง ซึ่งผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การหย่าร้างส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างคู่สมรสทั้งในทางส่วนตัวและทางสังคมที่นำไปสู่ปัญหาครอบครัวและจิตใจ ซึ่งสาเหตุความขัดแย้งส่วนตัวพบว่า เรื่องเพศหรือความพึงพอใจทางเพศเป็นเรื่องหนึ่งที่มีผลต่อความสุขความพึงพอใจในชีวิตสมรส หากคู่สมรสมีความสุขความพึงพอใจทางเพศ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ ก็เกิดขึ้นตามมาด้วย ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจโดยรวมต่อชีวิตสมรส ดังที่ สุชาติ โสมประยูร และวรรณิ โสมประยูร (2541) กล่าวว่า ในคู่สมรสการปรับตัวทางเพศ ความสัมพันธ์ทางเพศหรือความพึงพอใจทางเพศที่เกิดขึ้นอย่างสมดุล จะนำความพึงพอใจในชีวิตสมรสมาสู่ทั้งสามีและภรรยา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นและมีความสุข ดังนั้นความพึงพอใจในชีวิตสมรสจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาในชีวิตคู่

อย่างไรก็ตามในวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะสังคมไทยที่มีกฎระเบียบและการควบคุมทางสังคมภายใต้ความเชื่อของสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และค่านิยมเชิงชื่อนในเรื่องเพศ ทำให้บรรทัดฐานการควบคุมทางสังคมที่มีต่อบทบาทหญิงชายเป็นเรื่องที่เลือกปฏิบัติ ซึ่งจะเห็นได้ในบริบทของการควบคุมทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่การเกี่ยวพาราสีจนถึงการแต่งงาน ผู้ชายเป็นฝ่ายกำหนดและเป็นฝ่ายตัดสินใจหรือมีอำนาจในการตัดสินใจทั้งสิ้น (นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์, 2546) อีกทั้งการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องเพศที่ผิดๆ มีกรอบความคิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าละอายต้องปกปิด เป็นเรื่องที่ไม่ควรกล่าวถึงความรู้สึกของตนอย่างเปิดเผย ทำให้สามีภรรยาไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกของตน โดยเฉพาะภรรยามีแนวโน้มที่จะเก็บกดความรู้สึกทั้งที่ชอบและไม่ชอบไว้ โดยไม่กล้าสื่อสารกับสามี

ทำให้สามีไม่มีโอกาสรับรู้ เข้าใจ และตอบสนองความต้องการทางเพศของภรรยา(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543) ดังนั้นอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรมทำให้ผู้หญิงมีความจำกัดในการแสดงออกเรื่องเพศและเกิดความพึงพอใจทางเพศได้น้อยกว่าผู้ชาย(พันธุ์ศักดิ์ ศุกระฤกษ์, 2546 อ้างถึงใน สุรางค์รัตน์ คงศรี, 2547) รวมทั้งอิทธิพลจากสังคมและวัฒนธรรมที่ยกย่องผู้ชายเป็นใหญ่ ส่งผลให้พฤติกรรมทางเพศเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้ชาย โดยไม่สนใจความพึงพอใจของฝ่ายหญิงว่าจะมีความสุขหรือไม่ และความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิงบางคนไม่ได้เกิดจากการบรรลุความสุขสุดยอดทางเพศ แต่เกิดจากการใช้อารมณ์ความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันที่มีกับสามี มาร่วมรับรู้และรู้สึกในการมีเพศสัมพันธ์กับสามี ทำให้ตนเองรู้สึกว่าตนเป็นที่ต้องการของสามี และการที่สามีตอบสนองและปฏิบัติต่อตนในเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรักความผูกพันระหว่างกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจทางเพศขึ้นมา และความพึงพอใจทางเพศที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็จะส่งผลต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์ด้านต่าง รวมถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น เรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องสำคัญและเป็นเรื่องพื้นฐานของชีวิตคู่ ความพึงพอใจทางเพศจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตสมรส แต่การสนับสนุนของคู่สมรสโดยเฉพาะการสนับสนุนทางอารมณ์ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินและขับเคลื่อนไปของความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสว่าจะเป็นไปได้ในด้านบวกหรือลบ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโมเดลสาเหตุของความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิง จากอิทธิพลการสนับสนุนทางอารมณ์ การสื่อสารเรื่องเพศ ความใกล้ชิดผูกพัน และความพึงพอใจในชีวิตสมรส

โดยศึกษานี้จะทำให้ทราบเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุทั้งทางตรงและทางอ้อมของการสื่อสารเรื่องเพศ ความใกล้ชิดผูกพัน การสนับสนุนทางอารมณ์ ความพึงพอใจทางเพศที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิงที่ และก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาโมเดลสาเหตุความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิง ไปพัฒนาและหาแนวทางส่งเสริมการเปิดเผยตนในเรื่องเพศ การสื่อสารในเรื่องเพศ การสนับสนุนทางอารมณ์ระหว่างกัน และความใกล้ชิดผูกพันของผู้หญิงและคู่สมรส ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้คู่สมรสมีความใกล้ชิดผูกพันกันมากขึ้นและลดปัญหาที่เกิดจากความสัมพันธ์และเพศสัมพันธ์ในชีวิตสมรส ทำให้ชีวิตสมรสเป็นที่น่าพึงพอใจและมีความสุขตลอดไป

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความพึงพอใจในชีวิตสมรส

1.1 ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรส

มีนักวิจัยได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสไว้มากมาย ซึ่งในแต่ละแนวคิดจะมีความหมายใกล้เคียงกันและมีการเรียกความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วยคำอื่นๆแตกต่างกันไป ตามคำจำกัดความในการวิจัยของตนเอง เช่น Roach, Frazier, & Boeden (1981) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า เป็นทัศนคติทางความชอบว่ามีมากหรือน้อยต่อชีวิตสมรสของตนเอง ซึ่งสัมพันธ์กับอุมาพร ตรังคสมบัติ(2545) ที่ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า หมายถึง ทัศนคติที่คู่สมรสมีต่อความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ว่าน่าพอใจมากน้อยเพียงใดและ Hendrick (1988 อ้างถึงใน Sergin & Flora, 2005) ที่อธิบายความพึงพอใจในชีวิตสมรสว่า เป็นความรู้สึกสนุกสนาน พอใจ สำราญใจ อิ่มใจในความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส

Spanier (1976) ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่กว้างออกไปว่าไม่ใช่แค่ความพึงพอใจ สนุกสนานหรือรู้สึกพอใจกับความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสเท่านั้นแต่ยังรวมถึงความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆในชีวิตสมรสไม่ว่าจะเป็นความเห็นด้วย ความขัดแย้ง การแสดงออกทางอารมณ์ หรือการมีกิจกรรมร่วมกัน นั่นคือหากคู่สมรสจัดการและสามารถปรับตัวกับเรื่องต่างๆเหล่านี้ได้ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อคู่สมรสและความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส เกิดเป็นความพึงพอใจในชีวิตสมรสในที่สุด และวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสจากองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้านคือ

1.1.1 ด้านความพึงพอใจต่อกัน(dyadic satisfaction) คือ ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ในแง่บวกที่สามีและภรรยามีต่อกัน

1.1.2 ด้านความมีเยื่อใยต่อกัน (cohesion) คือ การที่คู่สมรสมีความผูกพัน เชื่อมโยงต่อกัน ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน มีอารมณ์ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน

1.1.3 ด้านความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน(consensus) คือ อารมณ์ความคิด หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของคู่สมรสไปในทางเดียวกันในเรื่องต่างๆ

1.1.4 ด้านการแสดงอารมณ์ต่อกัน(affectional expression) คือ การแสดง อารมณ์ความรู้สึกรัก และปรารถนาต่อกันของคู่สมรส

ส่วน Busby, Christensen, Crane and Larson (1995) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ของ Spanier มาศึกษาและวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบต่อ โดยใช้โครงสร้างและความหมายเดิมของ Spanier จากผลการศึกษาที่ได้ Busby และคณะได้เสนอแนวคิดและโมเดลการวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสใหม่ ว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรสควรวัดจากองค์ประกอบเพียง 3 ด้านเท่านั้น คือ ด้านความพึงพอใจต่อกัน ด้านความมีเยื่อใยต่อกัน และด้านความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าความพึงพอใจในชีวิตสมรส หมายถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อความสัมพันธ์ การจัดการ และการปรับตัวในชีวิตสมรสว่าน่าพึงพอใจมากน้อยเพียงใด และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามแนวคิดของ Busby, et. al. (1995) โดยวัดจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อกัน ด้านความมีเยื่อใยต่อกัน และด้านความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส

อุมาพร ตรังคสมบัติ(2545) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสออกเป็นด้านใหญ่ๆ 3 ด้านคือ ด้านตัวบุคคล ด้านความสัมพันธ์ และด้านอื่นๆ ทั้งนี้จะขอกกล่าวเพียง 2 ด้านแรกเท่านั้น เนื่องจากเป็นด้านที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตสมรสมากที่สุด

1.2.1 ด้านตัวบุคคล

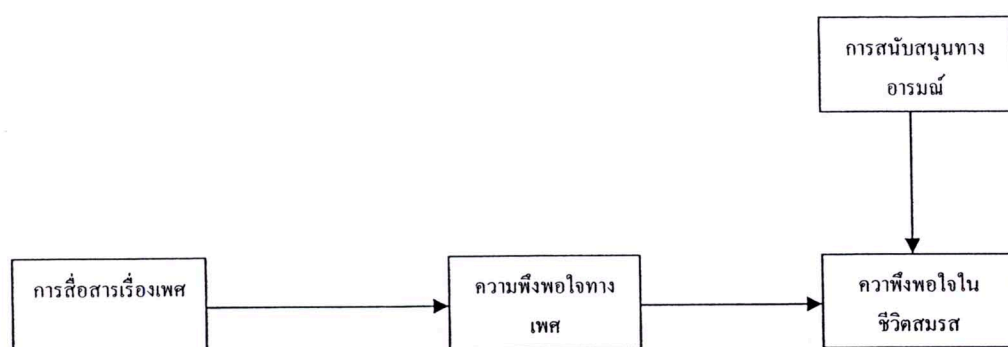
ประวัติการเลี้ยงดูในวัยเด็กและประสบการณ์ในอดีตจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของคู่สมรสแต่ละฝ่าย นั่นคือ คู่สมรสที่มีประวัติการเลี้ยงดูและเติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อกับแม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ มีการอบรมระเบียบวินัยลูกอย่างสม่ำเสมอและหนักแน่น ไม่ใช้วิธีลงโทษทางร่างกายอย่างรุนแรง ลูกมีความผูกพันที่ดีกับพ่อแม่ และพ่อแม่ให้ความรู้เรื่องเพศแก่ลูกอย่างเปิดเผย สร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะสอนให้รู้ว่าเรื่องเพศไม่ใช่เรื่องที่น่าขยะแขยง ถ้าปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับบุคคลที่เหมาะสม บุคคลที่ถูกเลี้ยงดูมา ตามลักษณะครอบครัวดังกล่าวก็จะมีความสุขและความมั่นคงทางใจ เมื่อเติบโตขึ้นและแต่งงานไปก็จะมีมีความสุขความพึงพอใจและประสบความสำเร็จในชีวิตแต่งงาน

1.2.2 ด้านความสัมพันธ์

ความสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรส คู่สมรสจะต้องมีความรักใคร่ผูกพันกันอย่างลึกซึ้ง เห็นคุณค่าของกันและกัน สามารถพึ่งพากันทางอารมณ์ ประคับประคองจิตใจกันและกันได้ มีความเข้าอกเข้าใจกัน มีการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกัน มีค่านิยม ความชอบและความสนใจในเรื่องต่างๆ คล้ายคลึงกัน และเข้ากันได้ในเรื่องเพศสัมพันธ์

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตสมรสจากปัจจัยในเรื่องเพศ และการสนับสนุนทางอารมณ์จากคู่สมรสนั้น ส่วนใหญ่จะศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปัจจัยที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตสมรสในภาพรวมและเป็นแบบมิตติเดียว และยังไม่มีการศึกษาเป็นโมเดลสาเหตุหรือแยกองค์ประกอบของความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีเพียงการศึกษาเส้นทางอิทธิพลของปัจจัยที่นำไปสู่ความพึงพอใจในชีวิตสมรสเท่านั้น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้แก่ งานวิจัยของ Tim & Keiley (1999 อ้างถึงใน Sprenkle & Piercy, 2005) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสในกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้ว โดยศึกษาปัจจัยทางด้านความแตกต่างในตนเอง ความผูกพันทางอารมณ์ ความพึงพอใจทางเพศและการสื่อสารเรื่องเพศที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ในกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้วจำนวน 205 คน ทำแบบสอบถามประเมินความแตกต่างในตนเอง ความผูกพันทางอารมณ์ การสื่อสารเรื่องเพศ ความพึงพอใจทางเพศและความพึงพอใจในชีวิตสมรส ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลพบว่า ความแตกต่างในตนเองและความผูกพันทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจทางเพศและความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยมีการสื่อสารเรื่องเพศเป็นตัวส่งผ่าน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ MacNab & Keiley (2004 อ้างถึงใน Sprenkle & Piercy, 2005) ที่นำผลการศึกษาของ Tim & Keiley (1999) มาศึกษาต่อโดยศึกษาเส้นทางอิทธิพลเชิงสาเหตุของความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการสนับสนุนทางอารมณ์ และการสื่อสารเรื่องเพศโดยมีความพึงพอใจทางเพศเป็นตัวส่งผ่าน ผลการศึกษพบว่า การสื่อสารเรื่องเพศมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจทางเพศ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสโดยผ่านความพึงพอใจทางเพศ และการสนับสนุนทางอารมณ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส ดังภาพ 1.1

ภาพที่ 1.1 เส้นทางอิทธิพลความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการสนับสนุนทางอารมณ์ และการสื่อสารเรื่องเพศ โดยมีความพึงพอใจทางเพศเป็นตัวส่งผ่าน

2. การสื่อสารเรื่องเพศ

การสื่อสารเป็นทักษะสำคัญของชีวิตคู่ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้คู่สมรสเกิดความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ และปรับตัวกับความตึงเครียดในชีวิตคู่ได้ การสื่อสารที่ดีจะช่วยให้ชีวิตสมรสเป็นประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความสุข (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2546)

การสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และความผูกพัน การสื่อสารที่มีคุณภาพจะส่งผลให้เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และสัมพันธ์ภาพที่ดีในเรื่องทั่วไปก็จะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางเพศที่ดีด้วย และนอกจากการสื่อสารโดยทั่วไปแล้วการสื่อสารเรื่องเพศก็เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาและการคงไว้ซึ่งความพึงพอใจทางเพศ (Neller & Fitzpatrick, 1991 อ้างถึงใน สุรางค์วิรัตน์ คงศรี, 2547)

2.1 ความหมายของการสื่อสารเรื่องเพศ

นักวิจัยหลายคนได้ให้ความหมายของการสื่อสารเรื่องเพศที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไป ดังนี้

Cupach and Mett (1991 อ้างถึงใน MacNeil & Byers, 2005) อธิบายความหมายของการสื่อสารเรื่องเพศ หมายถึง การเปิดเผยตนซึ่งกันและกันเกี่ยวกับเรื่องเพศทั้งในเรื่องที่ตนเองชอบและไม่ชอบที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดผูกพันและความพึงพอใจในความสัมพันธ์

Masters (1992 อ้างถึงใน Larson et al., 1998) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารเรื่องเพศว่าหมายถึง การแสดงความรู้สึกต่อกันในเรื่องของความต้องการทางเพศ ความปรารถนาซึ่งกันและกัน สิ่งที่ชอบและไม่ชอบรวมถึงความคาดหวังที่แต่ละบุคคลมีต่อกันในเรื่องเพศ

ส่วน Strong, DeVault, Sayad, and Yaber (2001) อธิบายว่า การสื่อสารเรื่องเพศ คือ กระบวนการที่ใช้สัญลักษณ์ทั้งคำพูดและท่าทางการเคลื่อนไหว เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องทางเพศระหว่างคู่รัก ซึ่งแต่ละคู่จะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับค่านิยม ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติของสังคม ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมจะมีการสื่อสารเรื่องเพศแตกต่างกันออกไป ขึ้นกับการใช้ภาษาและค่านิยมของวัฒนธรรมนั้น เช่น บางวัฒนธรรมมองเรื่องเพศออกไปในแง่ลบ ประเด็นทางเรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้าม เรื่องเพศจะไม่สามารถเผยแพร่ได้ทางสื่อมวลชน และในบางวัฒนธรรมการสื่อสารเรื่องเพศจะแสดงออกโดยใช้เฉพาะภาษาท่าทางเท่านั้น

2. ปัจจัยด้านสังคม บทบาททางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารเรื่องเพศ เช่น บทบาทความเป็นชาย(Masculine) และบทบาทความเป็นหญิง(Femine) ซึ่งบทบาททางเพศจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องเพศในประเด็นของเพศสภาพ(Gender) เช่น ผู้ชายสามารถพูดถึงเรื่องเพศในที่สาธารณะได้ ในขณะที่การกล่าวถึงเรื่องเพศในที่สาธารณะของผู้หญิงเป็นสิ่งต้องห้าม

3. ปัจจัยด้านจิตวิทยา การแสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกถึงความเด็ดเดี่ยว การคล้อยตาม การเข้มงวดหรือยืดหยุ่น การรับรู้ความรู้สึกได้ง่ายหรือรับรู้ต่อความรู้สึกได้ยาก ลักษณะดังกล่าวอาจส่งผลถึงการสื่อสารเรื่องเพศ เช่น คนที่มีลักษณะที่มีความเข้มงวดสูง ไม่ยืดหยุ่น จะส่งผลให้คุณภาพการสื่อสารลดลง หรือคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ก็จะมีการเปิดใจรับสิ่งอื่นๆสูง

ส่วนนงลักษณ์ เอมประดิษฐ์ (2540) อธิบายว่าการสื่อสารเรื่องเพศในคู่สมรสหมายถึงความสามารถในการสื่อสารกันเรื่องเพศหรือสามารถพูดคุยกันได้ในเรื่องกิจกรรมทางเพศระหว่างสามีภรรยา เป็นปัจจัยที่ทำให้คู่สมรสปรับตัวได้ดีในเรื่องเพศ แต่สาเหตุหนึ่งของการไม่คุยเรื่องเพศระหว่างกัน เกิดจากการมีทัศนคติและความเชื่อว่าเรื่องเพศเป็นของต่ำ ซึ่งการไม่พูดคุยเรื่องเพศจะทำให้แต่ละฝ่ายไม่ทราบความต้องการหรือความปรารถนาของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างสามีภรรยาได้ คืออาจทำให้คู่สมรสรู้สึกไม่ไว้วางใจหรือไม่จริงใจต่อกัน และส่งผลให้ไม่กล้าพูดคุยในเรื่องต่างๆอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมาด้วยเช่นกัน ซึ่งสัมพันธ์กับ Yaffee and Fenwick(1998b อ้างถึงใน สุรางค์รัตน์ คงศรี, 2547) ที่อธิบายว่า ปัจจุบันพบว่าคนส่วนใหญ่ไม่กล้าพูดคุยเรื่องเพศกับคู่รักของตน เนื่องจากกลัวว่าการพูดคุยเรื่องเพศจะส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคู่รัก อีกทั้งยังก่อให้เกิดความรู้สึกอึดอัดใจและความละอาย ซึ่งปัญหาในการสื่อสารเรื่องเพศส่วนหนึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างชายหญิงในเรื่องของความคิดและการแสดงออกซึ่งถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งต่อการสื่อสารเรื่องเพศของคู่รัก และสัมพันธ์กับที่สุวิทนา อารีพรรค (2550) ที่กล่าวไว้ว่า การพูดคุยกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับความรู้สึกของตนต่อการปฏิบัติทางเพศของอีกฝ่าย

หนึ่ง หรือการขออภัยให้อีกฝ่ายปฏิบัติในสิ่งที่ให้ความสุขแก่ตนนั้นไม่ใช่สิ่งที่กระทำกันง่าย ๆ แม้จะเป็นคนที่มีการศึกษาดีหรืออยู่ในสังคมซึ่งยอมรับและสนับสนุนในเรื่องเพศ ทั้งนี้เพราะคู่สมรสต่างเกรงใจซึ่งกันและกัน กล่าวว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้อีกฝ่ายเสียหน้า หรือเป็นการเรียกร้องอีกฝ่ายมากเกินไป หรือรู้สึกอายที่จะพูดกันตรงๆ ซึ่งสุรางค์รัตน์ คงศรี(2547) ได้สรุปสาเหตุที่ทำให้คู่รักไม่มีการสื่อสารเรื่องเพศร่วมกันไว้ดังนี้

1. คู่รักไม่จำเป็นต้องพูดคุยเรื่องเพศต่อกัน เนื่องจากเรื่องเพศจะดำเนินไปได้เองตามธรรมชาติของชีวิตคู่
2. คู่รักมีความมั่นใจว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องเพศได้ดีและทำให้คู่ของตนมีความพึงพอใจได้
3. คู่รักเชื่อว่าหากมีการพูดคุยกันจะต้องเกิดความขัดแย้งขึ้น สัมพันธภาพจะเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นการหลีกเลี่ยงที่จะไม่คุยกันจึงเป็นสิ่งที่ดีกว่า จึงทำให้ไม่สามารถกล่าวถึงความรู้สึก ความต้องการหรือจินตนาการทางเพศของตนได้
4. คู่รักขาดรูปแบบที่จะเป็นตัวอย่างในการสื่อสารเรื่องเพศต่อกัน โดยที่ขณะอยู่ในช่วงวัยเด็กหรือวัยรุ่นไม่ได้พูดคุยเรื่องเพศกับพ่อแม่ หรือเป็นเพียงผู้ฟังฝ่ายเดียว เพราะหากเด็กหรือวัยรุ่นร่วมสนทนาเรื่องเพศด้วยก็จะถูกห้าม ทำให้เด็กรับรู้ว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม
5. การพูดคุยเรื่องเพศทำให้ถูกประเมินว่ามีความผิดใจหรือหมกหมุ่น ไร้ศีลธรรม กล่าวของ ตนคิดว่าเป็นคนมีความต้องการทางเพศสูง กล่าวคู่รักรังเกียจหรือคิดว่าคู่อื่นๆเขาไม่ปฏิบัติกัน
6. คู่รักคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนที่สอบถามเรื่องเพศกับคู่รัก เช่น ผู้ชายหลายคนไม่เคยถามภรรยาว่าบรรลุสุดยอดหรือไม่ และผู้หญิงหลายคนก็ไม่กล้าถามสามีว่ามีความสุขหรือไม่

จากความหมายของการสื่อสารเรื่องเพศดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสื่อสารเรื่องเพศหมายถึง การสื่อสารในเรื่องเพศระหว่างคู่สมรสเกี่ยวกับการแสดงความรู้สึกต่อกันในเรื่องเพศ แสดงความรู้สึกต่อกันในเรื่องของความต้องการทางเพศ และความปรารถนาซึ่งกันและกัน โดยการเปิดเผยตนระหว่างกันในเรื่องเพศที่ตนชอบและไม่ชอบ รวมถึงการสื่อสารพูดคุยได้ตอบออกความคิดเห็นกันระหว่างคู่สมรสในเรื่องเพศทั่วไปด้วย

2.2 การสื่อสารเรื่องเพศกับการเปิดเผยตนเอง

โดยทั่วไปบุคคลมักจะเลือกมอบความไว้วางใจให้กับบุคคลที่คิดว่าจะมีปฏิกิริยาได้ตอบมาในทางที่ตนเองคาดหวัง ซึ่งในการที่จะคาดการณ์ได้นั้นจะต้องอาศัยความคุ้นเคย ความใกล้ชิด ผูกพัน เมื่อใดที่ตนเองพบว่าบุคคลใดมีความคิด ค่านิยม ตลอดจนมีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ต่างๆ เหมือนกับตนแล้ว เมื่อนั้นบุคคลก็จะทราบว่าจะไว้วางใจใครได้บ้าง และเมื่อมีความไว้วางใจ การ

เปิดเผยเรื่องส่วนตัวก็เกิดขึ้น การเปิดเผยตน คือ การที่บุคคลเลิกปิดบังตัวเองจากผู้อื่น เป็นการเปิดเผยในเรื่องส่วนตัวที่บุคคลอื่นๆทั่วไปไม่มีโอกาสล่วงรู้ (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2533)

Laurenceau et al.(1998 อ้างถึงใน Brehm, 2002) อธิบายว่า การเปิดเผยตน(Self disclosure) เป็นกระบวนการเปิดเผยข้อมูลหรือเรื่องส่วนตัวให้ผู้อื่นรับรู้ ซึ่งการเปิดเผยตนเป็นอีกหนึ่งลักษณะที่ใช้ในการอธิบายความใกล้ชิดผูกพัน ซึ่งบุคคลสองคนจะไม่กล่าวว่ามี ความใกล้ชิดผูกพันกันหากไม่มีการเปิดเผยตนในเรื่องส่วนตัวระหว่างกัน ซึ่งการเปิดเผยตนเองจะเพิ่มขึ้นเมื่อบุคคลทั้งสองรู้จักกันมากขึ้น โดยที่ความสัมพันธ์ของบุคคลทั้งสองจะค่อยๆพัฒนาขึ้นเป็นความใกล้ชิดผูกพันที่มากขึ้นจากการเปิดเผยตนระหว่างกัน (Bersheid & Reis, 1998; Prager, 1995 อ้างถึงใน Feldman, 2001)

บุญศรี ไพรัตน์ (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) ได้ให้ความหมายของการเปิดเผยตนว่า เป็นกระบวนการทางพฤติกรรมที่บุคคลทำตนให้ผู้อื่นรู้จักโดยการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวให้ผู้อื่นทราบทางคำพูด และอธิบายว่าการเปิดเผยตนเป็นกระบวนการทางพฤติกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่นักจิตวิทยาเชื่อว่ามีผลสำคัญต่อการปรับตัวทางจิตวิทยาและต่อหน้าที่ รวมถึงการตีความความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย ซึ่งบทบาทของการเปิดเผยตนในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น ได้รับการตรวจสอบอย่างกว้างขวางภายในบริบทของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมและทฤษฎีการเจาะลึกทางสังคม(Social Penetration Theory) โดยที่ความสัมพันธ์จะดำเนินไปจากด้านที่ห่างไกลหรือห่างเหินกันไปสู่ด้านที่ใกล้ชิดกันของการแลกเปลี่ยน โดยผ่านการเปิดเผยทางคำพูด การทำกิจกรรมร่วมกัน และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด

ดังนั้นบุคคลเมื่อมีการเปิดเผยตนขึ้นระหว่างกัน ความใกล้ชิดผูกพันและความเป็นกันเองก็จะมีเพิ่มมากขึ้น การสื่อสารที่ผิดพลาดหรือความไม่เข้าใจกันก็จะน้อยลง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากทั้งในด้านการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่ง Joseph Luft and Harry Ingham(อ้างถึงในถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2533) ได้เสนอแนวทางในการศึกษาพฤติกรรมการเปิดเผยตนเองที่เรียกว่า ทฤษฎีหน้าต่างโจฮารี(The Johari Window)โดยกำหนดแบบจำลองไว้ว่าในบุคคลคนหนึ่งจะประกอบด้วยส่วนต่างๆ 4 ส่วนดังนี้

อาณาเขตของตนเอง

	ตนเองรู้	ตนเองไม่รู้
ผู้อื่นรู้	1. ส่วนเปิดเผย ตนเองรู้ และผู้อื่นรู้	2. ส่วนบอด ตนเองไม่รู้ แต่ผู้อื่นรู้
ผู้อื่นไม่รู้	3. ส่วนซ่อนเร้น ตนเองปิดบัง ไม่ให้ผู้อื่นรู้	4. ส่วนลึกลับ ตนเองและ ผู้อื่นไม่รู้

ภาพที่1.2 แผนภาพทฤษฎีหน้าต่างใจฮารี

1. ส่วนเปิดเผย เป็นส่วนที่บุคคลจะเปิดเผยตัวตนมากที่สุด เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลต่างๆที่บุคคลสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ นั่นคือบุคคลจะรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ มีจุดมุ่งหมายใด และในขณะเดียวกันผู้อื่นก็ทราบถึงการกระทำและจุดมุ่งหมายของเราอย่างถูกต้องตรงกันด้วยเช่นกัน
2. ส่วนบอด เป็นส่วนที่มีการเปิดเผยโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งเป็นข้อมูลหรือเรื่องราวที่บุคคลไม่รู้เกี่ยวกับตนเองที่ผู้อื่นรู้ เช่น การแสดงออกนั้นบุคคลไม่รู้ตัวว่าได้แสดงอะไรออกไป เหตุใดจึงแสดงออกเช่นนั้น ในขณะที่ผู้อื่นสามารถมองเห็นและเข้าใจอย่างชัดเจน
3. ส่วนซ่อนเร้น เป็นส่วนที่บุคคลซ่อนตนเองจากผู้อื่น บางครั้งบุคคลมีบางสิ่งบางอย่างที่เราทราบเกี่ยวกับตนเอง แต่ไม่ปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับรู้ บุคคลจึงมักปกปิดหรือปิดบังเรื่องเหล่านี้ไว้โดยทั่วไปแล้วสิ่งที่บุคคลปิดบังหรือซ่อนไว้มักเป็นสิ่งที่บุคคลคิดว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น บางคนจึงมีสิ่งปิดบังซ่อนเร้นที่ไม่เคยเปิดเผยให้ใครทราบเลย ในขณะที่บางคนจะปกปิดบางสิ่งกับบางคนเท่านั้น
4. ส่วนลึกลับ เป็นส่วนของการปกปิดที่ตนเองและผู้อื่นไม่ทราบไม่เข้าใจ ซึ่งบริเวณนี้จะไม่มีการเปิดเผยเกิดขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับที่Tubbs (2003) อธิบายไว้ว่า ส่วนนี้เป็นส่วนที่เราไม่รู้เกี่ยวกับตนเองอย่างแท้จริง เป็นส่วนที่ไม่เคยถูกค้นพบเลยแม้แต่ตนเองและผู้อื่น

บริเวณแห่งการเปิดเผยและการปกปิดนี้จะไม่ถาวร สามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอโดยเฉพาะอาณาเขตของตนเองในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนม นั่นคือเมื่อเรามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง บริเวณของส่วนเปิดเผยจะกว้างมาก เพราะในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดนั้นเรามักจะเปิดเผยตัวเราได้มากโดยเฉพาะในส่วนเปิดเผยและส่วนซ่อนเร้น ดังรูป 1.3

1. ส่วนเปิดเผย	2. ส่วนบอด
3. ส่วนซ่อนเร้น	4. ส่วนลึกลับ

ภาพที่ 1.3 แสดงอาณาเขตของตนเองในความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนม

MacNeil and Byers (1997 อ้างถึงใน Byers, 2001) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดผูกพันที่วัดจากการเปิดเผยตนเองนั้นมีความสำคัญต่อความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิง และการเปิดเผยตนเองของผู้รักเกี่ยวกับความชอบและไม่ชอบในทางเพศ และการเปิดเผยตนเองในเรื่องต่างๆไป จะส่งผลต่อการเกิดความพึงพอใจทางเพศด้วย ซึ่งสัมพันธ์กับที่ Cupach และ Metts (1991 อ้างถึงใน Macneil & Byers, 2009) ที่สร้างทฤษฎีขึ้นมาว่า การสื่อสารเรื่องเพศมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจทางเพศ 2 ทาง ทางแรกคือ การเปิดเผยทางเพศที่บุคคลชอบและไม่ชอบนั้นมีความหมายเพื่อให้คู่สัมพันธ์ทราบและปฏิบัติทางเพศในสิ่งที่ตนเองชอบและต้องการมากขึ้น และปฏิบัติน้อยลงในสิ่งที่ตนเองไม่ชอบหรือไม่ต้องการ ซึ่งทำให้เกิดความพึงพอใจทางเพศที่สูงขึ้น ส่วนทางที่สองคือ การเปิดเผยทางเพศในสิ่งที่บุคคลชอบมาก จะนำมาซึ่งความใกล้ชิดผูกพัน และในความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันก็จะนำมาซึ่งความพึงพอใจทางเพศด้วย

การสื่อสารเรื่องเพศระหว่างคู่รักจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทางเพศ (Macneil & Byers, 2005) และหากมีการเปิดเผยตนระหว่างกันมากเกินไปก็อาจยิ่งทำให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์มากเพียงนั้น และหากมีความใกล้ชิดผูกพันสูงก็จะเกิดความพึงพอใจทางเพศสูงด้วยเช่นกัน (Banmen & Vogel, 1995; Cupach & Comstock,

1990; Lawrance & Byers, 1995; Meeks, Henrick, & Hendrick, 1998 อ้างถึงใน Macneil & Byers, 2005)

ดังนั้นการสื่อสารถึงความรู้สึกทางเพศของตน การแสดงออกทางเพศที่พึงพอใจระหว่างสามี ภรรยา รวมถึงการยอมรับวิธีให้ความสุขแก่อีกฝ่าย จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของความสุขในชีวิตทางเพศ และความสัมพันธ์ทางเพศหรือความพึงพอใจทางเพศที่เกิดขึ้นอย่างสมดุลจะนำความพึงพอใจมาสู่ ทั้งสามีและภรรยา ดังนั้นการเปิดเผยความรู้สึกทางเพศของตนเองจึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ สำคัญสำหรับการสื่อสารเรื่องเพศของคู่สมรสที่เป็นปัจจัยสำคัญช่วยให้ชีวิตสมรสราบรื่นและมี ความสุข

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเรื่องเพศ

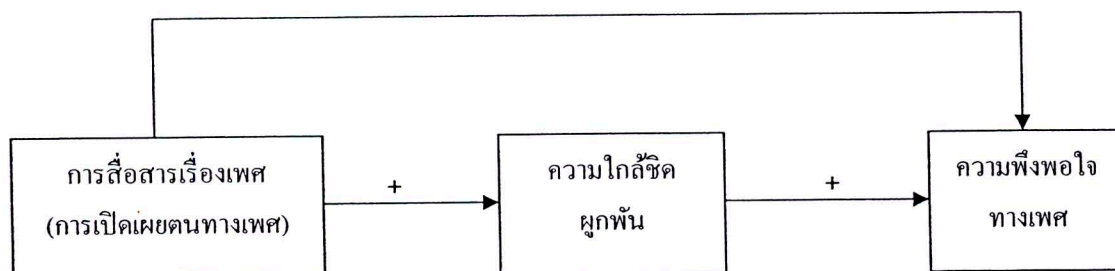
จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่างานที่ศึกษาเกี่ยวกับกรสื่อสารเรื่องเพศและ การเปิดเผยตนทางเพศที่มีดังนี้

การศึกษา MacNeil and Byers (2005) ศึกษาเส้นทางอิทธิพลระหว่างการเปิดเผยตนเอง ทางเพศ(Sexual self-disclosure) กับความพึงพอใจทางเพศ(Sexual satisfaction) ของคู่รักต่างเพศ ที่อยู่ในความสัมพันธ์แบบนัดเที่ยวที่คบกันมาในระยะเวลา 3 เดือนถึง 3 ปี ทั้งหมด 74 คู่ ซึ่งผล การศึกษาพบว่าการเปิดเผยตนเองทางเพศของผู้หญิงสามารถทำนายความพึงพอใจทางเพศได้อย่าง มีนัยสำคัญ นั่นคือ ผู้หญิงที่มีการเปิดเผยตนทางเพศสูงจะเกิดความพึงพอใจทางเพศสูงด้วย และ ความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวกลางที่มีอิทธิพลบางส่วนต่อการทำนายความพึงพอใจทางเพศจากการ เปิดเผยตนทางเพศ สำหรับผู้ชายพบว่าการเปิดเผยตนเองในเรื่องทั่วไปที่ไม่ใช่ทางเพศมี ความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดผูกพัน และยิ่งมีความใกล้ชิดผูกพันสูงก็จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ ทางเพศสูงด้วย และในปี 2009 MacNeil and Byers ได้ทำการศึกษาดังกล่าวอีกครั้งเกี่ยวกับ บทบาทของการเปิดเผยตนเองทางเพศกับความพึงพอใจทางเพศ แต่ศึกษาในกลุ่มเจ้าหน้าที่และ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยแคนาดาที่มีคู่รักโดยมีความสัมพันธ์กันแบบRomantic relationship ด้วยกันมาในระยะเวลาานาน จำนวน 104 คู่ ซึ่งระยะเวลาที่คบกันเฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 14.5 ปี โดยมี สมมติฐานเช่นเดิม ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่มีความใกล้ชิดผูกพันสูงจะมีความพึงพอใจทาง เพศสูงด้วย และพบว่าในเพศหญิงการเปิดเผยตนเองในเรื่องทั่วไปที่ไม่ใช่เรื่องเพศมีความสัมพันธ์ ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความใกล้ชิดผูกพัน และพบว่าความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวกลางที่มี อิทธิพลต่อการทำนายความพึงพอใจทางเพศจากการเปิดเผยตนเองในเรื่องทั่วไปของผู้หญิง สำหรับ ผู้ชายผลการศึกษาพบว่า ผู้ชายที่มีความใกล้ชิดผูกพันสูงจะมีความพึงพอใจทางเพศสูงด้วย ซึ่งจาก การศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า การเปิดเผยตนเกี่ยวกับเรื่องทางเพศที่ตนเองชอบและไม่ชอบจะส่งผล ต่อความพึงพอใจทางเพศที่เพิ่มขึ้น และความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวกลางที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่ 10.0.ย. 2555
เลขทะเบียน 249275

ระหว่างการเปิดเผยตนทางเพศและการเปิดเผยตนในเรื่องทั่วไปกับความพึงพอใจทางเพศทั้งชายและหญิง ดังรูป

ภาพที่ 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนทางเพศกับความพึงพอใจทางเพศตามแนวคิดของ MacNeil & Byers (2005, 2009)

ส่วนการศึกษาที่ใกล้เคียงกับการสื่อสารเรื่องเพศนั้นคือ การสื่อสารในเรื่องทั่วไปที่มีผลต่อความพึงพอใจทางเพศ ดังเช่นการศึกษาของ Benmen และ Vogel (1981 อ้างถึงใน Larson et al., 1998) พบว่า การสื่อสารในคู่สมรสและการสื่อสารเรื่องเพศมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยอธิบายว่าคู่สมรสที่มีการปรับตัวได้ดีจะสามารถพัฒนาการสื่อสารในทุกๆด้านอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คู่สมรสสามารถแก้ปัญหาซึ่งกันและกันได้ซึ่งรวมถึงการพูดคุยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศด้วย ต่อมา Markman et al. (1988 อ้างถึงใน Larson et al., 1998) ได้ทำการศึกษาแบบระยะยาวกับคู่รักก่อนแต่งงานเป็นระยะเวลา 3 ปีนับจากการทำประเมินแบบสอบถามครั้งแรก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าคู่รักที่ให้ความร่วมมือในการเข้าโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนการสมรส (Premarital intervention program) มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจทางเพศที่สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับระดับความพึงพอใจทางเพศก่อนเข้าโปรแกรม และยังพบว่าคู่รักกลุ่มที่เข้าโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนสมรสมีระดับความพึงพอใจทางเพศสูงกว่ากลุ่มควบคุมอีกด้วย ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของ Larson et al. (1998) ที่พบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายความพึงพอใจทางเพศของภรรยาอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง การสื่อสารอย่างเปิดเผยของภรรยา และการสื่อสารที่มีความรู้สึกร่วมจากสามี (empathic communication) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Greene และ Faulkner (2005) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านเพศสภาพ และเจตคติต่อเรื่องเพศสัมพันธ์ที่มีผลต่อคุณภาพในการสื่อสารเรื่องเพศของคู่รักต่างเพศ

ซึ่งผลการศึกษาล้วนหนึ่งพบว่า คู่รักที่มีการแสดงออกทางเพศและการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างกันจะมีความใกล้ชิดผูกพันสูง และจากผลการศึกษายังพบอีกว่าบุคคลที่เห็นความสำคัญของการเปิดเผยตนเองทางเพศจะมีผลทำให้การสื่อสารเรื่องเพศกับคู่รักมีประสิทธิภาพมากกว่า

จากงานวิจัยที่ศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าการสื่อสารเรื่องเพศและการเปิดเผยตนเองทางเพศมีอิทธิพลตรงทางบวกต่อความพึงพอใจทางเพศและมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจทางเพศผ่านความใกล้ชิดผูกพัน โดยในการศึกษาการสื่อสารเรื่องเพศนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ ด้านการสื่อสารเรื่องเพศทั่วไป และด้านการเปิดเผยตนในเรื่องเพศ

3. การสนับสนุนทางอารมณ์

3.1 ความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์

นักวิจัยส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์ว่า เป็นการแสดงอารมณ์ความรักความห่วงใย ความสนใจเอาใจใส่ โดยเฉพาะในเวลาที่เกิดความเครียดหรือเกิดปัญหาต่างๆ ที่ทำให้รู้สึกเศร้าเสียใจ (Albrecht & Adelman, 1987; Cutrona & Russell, 1990; House, 1981 อ้างถึงใน Greene & Burleson, 2003) ดังเช่น Cobb (1979 อ้างถึงใน Greene & Burleson, 2003) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสนับสนุนทางสังคมในความหมายที่กว้างมากซึ่งรวมถึงการสนับสนุนทางอารมณ์ด้วย โดยอธิบายว่าเป็นการทำให้บุคคลเชื่อและรับรู้ว่าเป็นที่รัก ได้รับความเป็นห่วงเป็นใยเอาใจใส่และรู้สึกว่ายังมีบุคคลที่รักเราอยู่ ซึ่งสัมพันธ์กับ Cutrona and Russell (1990 อ้างถึงใน Greene & Burleson, 2003) ที่ให้ความหมายใกล้เคียงกันว่า เป็นการดูแลเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายใจ มั่นคงปลอดภัยในเวลาที่มีปัญหา เพื่อให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าได้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ และความรักความห่วงใยจากผู้อื่น ซึ่งคล้ายคลึงกับที่ Dehle, Larsen, and Landers (2001 อ้างถึงใน Barry, Bunde, Brock, & Lawrence, 2009) ที่ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรมการสนับสนุนด้านต่างๆ จากคู่สัมพันธ์เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกิดความเครียด หรือเกิดความขัดแย้งมา ส่วน Greene and Burleson (2003) อธิบายว่า การสนับสนุนทางอารมณ์เป็นเส้นทางเฉพาะของการแสดงพฤติกรรมสื่อสารของบุคคลหนึ่งที่พยายามช่วยเหลือบุคคลอื่นแก้ปัญหาทางด้านอารมณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนไชยยันต์ สุขบาล (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า การสนับสนุนทางอารมณ์ไว้ว่า หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้อีกฝ่ายมีความสบายใจ อุ่นใจ ทำให้รับรู้ว่ามีผู้แสดงบทบาทดังกล่าวมีความรักความห่วงใยต่อตน

Vangelisti (2004) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์ว่าหมายถึง การสื่อสารทางคำพูด ท่าทาง หรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นด้วยความเห็นอกเห็นใจ เพื่อให้

ผู้อื่นเกิดความสุขใจสบายใจ โดยการให้กำลังใจ หรือให้คุณค่า ทำให้บุคคลมั่นใจต่อสิ่งต่างๆ เพื่อลดความวิตกกังวล รวมถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพจากข้อมูล หรือการช่วยเหลือที่สัมผัสได้ และผลลัพธ์หรือประโยชน์ที่ได้จากการสนับสนุนทางอารมณ์จากคู่สมรสจะช่วยป้องกันความเครียดที่นำไปสู่การบั่นทอนความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส อีกทั้งการสนับสนุนของคู่สมรสจะช่วยป้องกันความท้อแท้ และความขัดแย้งในความสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่สถานการณ์ด้านลบที่เรื้อรังในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับ Overall, Fletcher, and Simpson (2010) ที่แบ่งพฤติกรรมกรรมการสนับสนุนทางอารมณ์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการแสดงความรักความห่วงใย ด้านการให้กำลังใจ และด้านความเข้าใจ

ส่วน Heller and Rook (1997 อ้างถึงใน Fekete et al., 2007) ได้อธิบายความหมายของคำว่าการสนับสนุนทางอารมณ์ว่า เป็นการที่บุคคลพยายามป้องกันหรือบรรเทาบุคคลอื่นไม่ให้เกิดอารมณ์ในด้านลบ และ Stephens and Clark (1997 อ้างถึงใน Fekete et al., 2007) กล่าวว่าเมื่อไรที่มีการสนับสนุนทางอารมณ์เกิดขึ้น บุคคลจะแสดงความเข้าใจ ความเอาใจใส่ และความเป็นห่วงดูแลออกมา และจากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์ในระดับสูง บุคคลนั้นจะมีสุขภาพจิตที่ดีกว่า (DeLongis, Capreol, Holtzman, O'Brien, & Campbell, 2004; Uchino, 2006 อ้างถึงใน Fekete et al., 2007)

สำหรับในชีวิตสมรส พฤติกรรมที่คู่สมรสแสดงออกเพื่อสื่อถึงความรักความห่วงใยที่มีต่อกันนั้นเป็นการปฏิบัติซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ ดังนี้คือ การแสดงความรักใคร่ผูกพัน การเป็นฝ่ายเริ่มต้นชักชวนพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ การแสดงความห่วงใยในทุกข์สุข การรับรู้ได้อย่างรวดเร็วในความไม่สบายใจของคู่สมรสอีกฝ่าย การไม่ทอดทิ้งในยามที่อีกฝ่ายมีปัญหาหรือป่วยไข้ การสนับสนุนให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ เท่าที่จะทำได้ การให้ความช่วยเหลือโดยที่อีกฝ่ายไม่ได้รับรองขอ การทำให้อีกฝ่ายผ่อนคลายจากความไม่สบายใจ เบื่อหน่าย หรือซึมเศร้า การกระตุ้นให้อีกฝ่ายมีความมั่นใจ การแสดงความชื่นชมยินดีเมื่ออีกฝ่ายประสบความสำเร็จในสิ่งต่างๆ การเคารพเชื่อถือในความคิดเห็นของอีกฝ่าย การพูดคุยด้วยอย่างจริงใจเปิดเผย การให้ความไว้วางใจต่ออีกฝ่าย การแสดงออกให้อีกฝ่ายรับรู้ว่าจะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันตลอดไปโดยไม่หย่าร้าง และการเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ต้องเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอและจริงใจ (ไชยยันต์ สุขบาล, 2538)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของการสนับสนุนทางอารมณ์ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนทางอารมณ์ยังกว้างมาก เช่น เป็นการแสดงออกถึงความรักความห่วงใย ความเอาใจใส่ และความรักแล้ว ยังหมายถึงการช่วยเหลือผู้อื่นที่กำลังเศร้าเสียใจด้วยการรับฟังปัญหา และแสดงความเข้าใจในความรู้สึกของบุคคลนั้น หรือการแสดงออกเกี่ยวกับการให้กำลังใจ ให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่า

รวมทั้งการทำให้มั่นใจและเชื่อใจว่าจะเกิดสิ่งที่ดีตามมา ซึ่งล้วนแต่อยู่ในลักษณะของการสนับสนุนทางอารมณ์ทั้งสิ้น

จากความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์ที่กว้างมากนี้ ทำให้มีนักวิจัยหลายคนนำความหมายดังกล่าวไปใช้เป็นคำจำกัดความในการวิจัยแตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน เช่น การได้รับการสนับสนุน (received support) การตอบสนองของคู่สัมพันธ์ (responsiveness) หรือการสนับสนุนจากคู่สมรส (spousal support , marital support) เป็นต้น

ดังนั้นจากความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์ไว้ดังนี้ การสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง การแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ความเข้าอกเข้าใจ เอาใจใส่ดูแลและให้กำลังใจแก่บุคคลที่รัก เพื่อให้บุคคลอันเป็นที่รักเกิดความรู้สึกสบายใจ อบอุ่นและมั่นคงปลอดภัยในเวลาที่เราเสียใจ หรือกำลังเผชิญปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในชีวิต

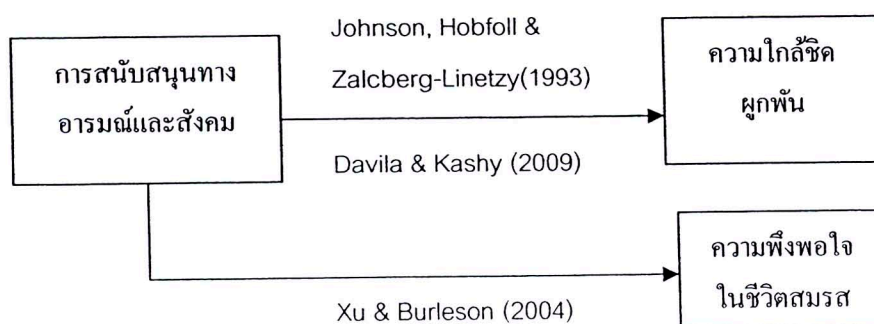
3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Greene and Burleson (2003) อธิบายว่า การสนับสนุนทางอารมณ์เป็นการสนับสนุนเพียงลักษณะเดียวที่บุคคลทั่วไปต้องการ และมีให้แก่กันในชีวิตประจำวัน และการสนับสนุนทางอารมณ์เป็นเพียงตัวเดียวที่จากงานวิจัยต่างๆระบุว่ามีความสำคัญและส่งผลต่อสุขภาพกาย สภาพจิตใจ และความสัมพันธ์ นั่นคือการได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์จะนำมาซึ่งการปรับสภาพจิตใจได้ดีขึ้น ทำให้เห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเกิดความพึงพอใจในทุกๆด้านของชีวิต

การศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางอารมณ์ในต่างประเทศส่วนใหญ่จะศึกษาในเทอมของการสนับสนุนทางสังคม และมีการสนับสนุนทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการศึกษา สำหรับตัวแปรด้านการสนับสนุนทางอารมณ์โดยตรงส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยหรือบุคคลที่กำลังเผชิญปัญหาวิกฤตในชีวิต นอกจากนี้ การศึกษาโดยตรงส่วนใหญ่จะเน้นจะเป็นการศึกษาในภาพรวมและใช้คำว่า การสนับสนุนจากคู่สมรส (spousal support, marital support, spousal responsiveness) แต่มีความหมายที่คล้ายกันกับการสนับสนุนทางอารมณ์ ดังเช่นการศึกษาของ Xu and Burleson (2004) ที่ศึกษารูปแบบการสนับสนุนจากคู่สมรสที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต สมรสในกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้ว 2 กลุ่ม คือ ชาวอเมริกันจำนวน 100 คน และชาวจีนจำนวน 102 คน ทำแบบทดสอบประเมินความพึงพอใจในชีวิตสมรส และลักษณะการสนับสนุนจากคู่สมรส 5 ลักษณะคือ การสนับสนุนจากคู่สมรสทางด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลทั่วไป ด้านการเห็นคุณค่า ด้านเครือข่ายความสัมพันธ์ และด้านสิ่งของ สินค้า หรือบริการที่จับต้องได้ ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ การเห็นคุณค่าและข้อมูลทั่วไป มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจ

ในชีวิตสมรสอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าการสนับสนุนทางอารมณ์จากคู่สมรสมีความสัมพันธ์สูงสุดกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศและวัฒนธรรม

ส่วนผลของความพึงพอใจจากการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสนั้นเห็นได้จากการศึกษาของ Johnson, Hobfoll, and Zalcberg-Linetzy (1993) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางด้านการสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรมการสนับสนุน และความพึงพอใจจากการได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรส ในคู่สมรสชาวอิสราเอล จำนวน 41 คู่ โดยมีสมมติฐานว่าความรู้ด้านการสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการสนับสนุนมีอิทธิพลต่อความใกล้ชิดผูกพันระหว่างคู่สมรส ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การที่คู่สมรสมีความรู้ทางด้านการพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลโดยตรงกับความใกล้ชิดผูกพัน นั่นคือ บุคคลที่มีความรู้ทางด้านการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสนับสนุนสูงด้วย ซึ่งมีผลทำให้คู่สมรสเกิดความใกล้ชิดผูกพันสูงจากการที่บุคคลมีพฤติกรรมการสนับสนุนทางสังคมสูง ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาของ Davila and Kashy (2009) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความผูกพันทางอารมณ์ที่มั่นคงปลอดภัยกับคู่รักต่างประเทศที่มีสัมพันธ์ภาพแบบนัดเที่ยวจำนวน 114 คู่ ผลการศึกษพบว่าความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยหรือความรู้สึกสบายใจในความใกล้ชิดผูกพันมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ เมื่อบุคคลรับรู้ว่าคุณสมรสสามารถเป็นฐานความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ตนเองได้ บุคคลจะมีความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์ที่มั่นคง ปลอดภัยสูงขึ้น และบุคคลจะรู้สึกสบายใจกับความใกล้ชิดผูกพันเมื่อตนเองได้รับการสนับสนุนทางสังคม จากงานวิจัยต่างๆข้างต้นสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางอารมณ์กับความใกล้ชิดผูกพันได้ดังรูป

ภาพที่ 1.5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางอารมณ์และสังคมและความใกล้ชิดผูกพัน

ดังนั้นการได้รับการสนับสนุนทางอารมณ์นอกจากจะทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึกดีขึ้นแล้ว ยังนำมาซึ่งความใกล้ชิดผูกพันกันระหว่างคู่รัก ความพึงพอใจในชีวิตสมรส จากการทบทวนงานวิจัย ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการสนับสนุนทางอารมณ์มีอิทธิพลทางบวกต่อความใกล้ชิดผูกพัน และความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยในการศึกษาการสนับสนุนทางอารมณ์นี้ ผู้วิจัยวัดจาก องค์ประกอบตามที่ Overall, et. al. (2010) ได้แบ่งพฤติกรรมการสนับสนุนทางอารมณ์ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสดงความรักความห่วงใย ด้านการให้กำลังใจ และด้านความเข้าใจ

4. ความใกล้ชิดผูกพัน

4.1 ความหมายของความใกล้ชิดผูกพัน

Sternberg (1998 อ้างถึงใน Tubbs, 2003) ได้ให้ความหมายของความใกล้ชิดผูกพัน (intimacy) ว่าเป็นความรู้สึกใกล้ชิดระหว่างกัน(closeness) เป็นความผูกพันซึ่งกันและกัน (bondeness) และเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน(connectedness) ในความสัมพันธ์แบบความรัก ส่วน Cox (2006) ให้ความหมายของความใกล้ชิดผูกพันไว้ว่า เป็นความใกล้ชิดทางอารมณ์ สติปัญญาและทางร่างกายที่บุคคลทั้งสองมีต่อกัน ส่วน Schaefer and Olson (1981) ให้ความหมายของความใกล้ชิดผูกพันว่าเป็นกระบวนการและประสบการณ์ที่เป็นผลจากการเปิดเผย ตนและประสบการณ์ในเรื่องต่างๆกับคู่สัมพันธ์ ซึ่งความใกล้ชิดผูกพันประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ

4.1.1 ด้านความใกล้ชิดผูกพันทางอารมณ์ เป็นประสบการณ์ และความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกันระหว่างบุคคลหรือคู่สมรส

4.1.2 ด้านความใกล้ชิดผูกพันทางความคิด เป็นประสบการณ์การแบ่งปันความคิดเห็นระหว่างกัน

4.1.3 ด้านความใกล้ชิดผูกพันทางเพศ เป็นประสบการณ์ในการแบ่งปันการแสดงอารมณ์ ความปรารถนาและกิจกรรมทางเพศระหว่างกัน

4.1.4 ด้านความใกล้ชิดผูกพันทางสังคม เป็นการแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หรือมีเครือข่ายทางสังคมเหมือนกัน

4.1.5 ด้านความใกล้ชิดผูกพันทางงานอดิเรก เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ในการทำงานอดิเรก หรือออกไปเล่นกีฬาร่วมกัน

ส่วนอุมาพร ตรังคสมบัติ (2546) ได้อธิบายความหมายของความใกล้ชิดผูกพันว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้าง เพราะรวมถึงความรู้สึกใกล้ชิด เชื่อมโยงผูกพันและห่วงใยในสวัสดิภาพของอีกฝ่ายหนึ่ง ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมีความสุข มีความเข้าใจกัน แบ่งปันซึ่งกันและกัน พุดคุยกันอย่างใกล้ชิด ให้การประคับประคองทางอารมณ์แก่กัน เห็นคุณค่าของกัน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

(Sternberg, 1986) ความใกล้ชิดผูกพันเป็นสิ่งที่สำคัญในชีวิตสมรส เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้คู่สมรสอดทนฝ่าฟันอุปสรรคในชีวิตคู่ไปได้ ความใกล้ชิดผูกพันมีองค์ประกอบดังนี้

- ความผูกพัน ซึ่งรวมถึงความห่วงใยเอาใจใส่อีกฝ่ายหนึ่งด้วย คู่สมรสต้องเอาใจใส่ในสวัสดิภาพ ความเป็นอยู่และความรู้สึกของกันและกัน รวมทั้งให้การดูแลซึ่งกันและกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย อีกทั้งยังต้องเป็นที่พึ่งพิงของกันและกันได้ในยามลำบาก

- การใช้เวลาร่วมกัน การใช้เวลาดูด้วยกันตามลำพังเป็นสิ่งที่จะทำให้ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างคู่สมรสเพิ่มพูนขึ้น ในช่วงแรกของการสมรสความใกล้ชิดผูกพันจะอยู่ในระดับสูง เพราะทั้งคู่มีโอกาสนำเวลาร่วมกันได้มาก แต่เมื่อมีลูกความใกล้ชิดผูกพันจะลดลงเพราะมีการะในการเลี้ยงลูก จนอาจทำให้เกิดความรู้สึกห่างเหินกันขึ้นมา

- การเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ความเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของกันและกันจะช่วยให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปอย่างแน่นแฟ้น การเข้าใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งคิดและรู้สึกอย่างไร จะทำให้คู่สมรสยกโทษและอภัยให้กันและกันได้ และร่วมมือกันแก้ปัญหาแทนที่จะโกรธหรือทะเลาะกัน ความเข้าใจจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการเปิดเผยความรู้สึกนึกคิดต่อกันโดยอิสระ

- การร่วมรับรู้ในความสุข คู่สมรสต้องสามารถให้ความสุขกับอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควร การมีความสุขสนุกสนานร่วมกัน แบ่งปันความสุขและความรู้สึกดีให้กันเป็นสิ่งจำเป็น คู่สมรสหลายคู่มีความสุขมีเฉพาะในระยะแรกของการแต่งงานเท่านั้นในระยะต่อมา ภาระที่ต้องดูแลลูกร่วมกับการงานอาชีพที่เพิ่มมากขึ้น ชีวิตมีแต่ความรับผิดชอบ ความเหน็ดเหนื่อยและความซ้ำซากจำเจ สิ่งเหล่านี้ทำให้ความสุขในชีวิตคู่มืดไปและทำให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้น

- การร่วมรับรู้ในความทุกข์ ความรู้สึกเชิงลบหลายอย่าง ทั้งความรู้สึกโกรธ ความเศร้าเสียใจ ความขมขื่น เจ็บปวด รู้สึกว่าตนถูกทำร้าย รู้สึกผิด ฯลฯ เกิดขึ้นได้เสมอในชีวิตคู่ว่าจะเป็นจากคู่สมรสด้วยกันเองหรือจากบุคคลภายนอก การร่วมรับรู้ในความรู้สึกเชิงลบของอีกฝ่ายหนึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ดำเนินไปด้วยดี มีความรักใคร่ผูกพันกันและเข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น

นอกจากนี้ยังอธิบายถึงความใกล้ชิดผูกพันว่าจะเป็นไปได้ดีด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

- ความใกล้ชิดและความห่างที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าความใกล้ชิดทางกายภาพ (physical closeness) จะเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความใกล้ชิดผูกพัน แต่คู่สมรส

ควรจะมีความสมดุลระหว่างความใกล้ชิดและความห่างด้วย นั่นคือมีความใกล้ชิดและความห่างที่เหมาะสม ใกล้กันพอที่จะรู้สึกถึงความรักใคร่ผูกพันและการประคับประคองจากอีกฝ่ายหนึ่ง และห่างกันพอที่แต่ละฝ่ายจะมีความเป็นตัวของตัวเอง

- ความสมดุลในอำนาจ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความใกล้ชิดผูกพัน อำนาจที่เท่าเทียมกันจะช่วยให้เกิดความใกล้ชิดผูกพันอย่างแท้จริง แต่เนื่องจากผู้ชายมักเคยชินกับสถานการณ์ที่มีอำนาจมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นสามีหลายคนจึงไม่อาจมีความใกล้ชิดผูกพันที่แท้จริงกับภรรยาได้

- การสื่อสารและการแก้ไขความขัดแย้ง สิ่งที่จะช่วยให้เกิดความใกล้ชิดผูกพันได้ดีคือ การสื่อสารที่ดีมีประสิทธิภาพและการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถทั้งสองประการนี้จะทำให้ไม่มีกำแพงกั้นกลางระหว่างคู่สมรส

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพัน(The interpersonal process model of intimacy)

Reis and Shaver (1988 อ้างถึงใน Laurenceau, Barrett & Pietromonaco 1998) ได้อธิบายแนวคิดกระบวนการเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพันไว้ว่า ความใกล้ชิดผูกพันเกิดจากผลของกระบวนการที่เริ่มจากการที่บุคคลหนึ่งมีการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของตนเองโดยที่เปิดเผยให้ผู้อื่นรับรู้ ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยนั้นเป็นทั้งข้อเท็จจริงทั่วไป ความคิด อารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งพฤติกรรมท่าทางที่ไม่ใช่คำพูดของตนเองให้บุคคลอื่นทราบ ขณะที่กระบวนการของความใกล้ชิดสนิทสนมกำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บุคคลที่ได้รับข้อมูลส่วนตัวของอีกฝ่ายหนึ่งที่มีการเปิดเผยตนไปแล้วก็จะตอบสนองด้วยการเปิดเผยตนเองด้วยเช่นกัน เมื่อบุคคลสองคนต่างเปิดเผยตนให้อีกฝ่ายรับรู้ ในขั้นตอนของกระบวนการนี้ ลักษณะของบุคคล และความแตกต่างของแต่ละบุคคล เช่น ทักษะคิด แรงจูงใจ ความต้องการ หรือเป้าหมายต่างมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตีความของบุคคลทั้งสองฝ่าย และขณะที่แต่ละบุคคลตีความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กัน การรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลก็จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นกลายเป็นความใกล้ชิดผูกพันและกลายเป็นความสัมพันธ์ที่มีความหมาย

นักวิจัยหลายคนให้คำจำกัดความของความใกล้ชิดผูกพันว่า เป็นความรู้สึกใกล้ชิดที่เกิดขึ้นและพัฒนาจากการเปิดเผยตนระหว่างกัน(Perlman & Fehr, 1987) โดยที่การเปิดเผยตนหมายถึงการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวทางคำพูด ไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น ซึ่งงานวิจัยในเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะใช้ระดับความลึกของการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเป็นตัวชี้วัดความ

ใกล้ชิดผูกพัน (Altman & Taylor, 1973; Derlega et al., 1993; Jourard, 1971 อ้างถึงใน Laurenceau, Barrett & Pietromonaco, 1998)

Cupach และ Metts (1991 อ้างถึงใน Macneil & Byers, 2009) อธิบายว่า ความใกล้ชิดผูกพันเป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างการเปิดเผยตนเองกับความพึงพอใจทางเพศ ซึ่งนักวิจัยหลายคนได้นำความความใกล้ชิดผูกพันที่มีความสัมพันธ์เชื่อมกลางระหว่างความพึงพอใจทางเพศกับการเปิดเผยตนมาเป็นคำจำกัดความในการวิจัยแตกต่างกันไป เช่น หมายถึงการเปิดเผยตนซึ่งกันและกัน (mutual self-disclosure) ความเข้าใจกันและกันของคู่สัมพันธ์ (mutual understanding) ความใกล้ชิดทางอารมณ์ (emotional closeness) หรือ ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ (relationship satisfaction) ซึ่งความหมายของคำดังกล่าวล้วนอธิบายถึงลักษณะของความใกล้ชิดผูกพันทั้งสิ้น (Clark & Reis, 1988; Perlman & Fehr, 1987 อ้างถึงใน Macneil & Byers, 2009) จากคำจำกัดความเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพันที่หลากหลายข้างต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงใช้คำว่าความใกล้ชิดผูกพันแทนคำต่างๆดังกล่าวข้างต้น

ดังนั้นการเปิดเผยตนและการตอบสนองระหว่างกันจะนำมาซึ่งความรู้สึกถึงระดับความใกล้ชิดผูกพันในความสัมพันธ์นั้นๆ และความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันระหว่างคู่สมรส จะนำมาซึ่งความพึงพอใจในด้านต่างๆ รวมถึงความพึงพอใจทางเพศ และความพึงพอใจในชีวิตสมรสด้วย (Lin, 1992 อ้างถึงใน Laurenceau, Barrett & Pietromonaco, 1998) ซึ่งสัมพันธ์กับ Brehm (1992 อ้างถึงใน Greeff, & Malherbe, 2001) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในคู่สมรสและชีวิตสมรสจะสอดคล้องและสัมพันธ์กันสูงกับกิจกรรมทางเพศที่บุคคลปรารถนาและได้รับ

จากแนวคิดและความหมายของความใกล้ชิดผูกพันดังกล่าวข้างต้น ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยให้ความหมายของความใกล้ชิดผูกพันตามแนวคิดของ Schaefer and Olson (1981) คือ หมายถึงความรู้สึกใกล้ชิด เชื่อมโยงผูกพันและห่วงใยในสวัสดิภาพของอีกฝ่ายหนึ่ง ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมีความสุข มีความเข้าใจกัน แบ่งปัน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4.2.1 ความใกล้ชิดผูกพันกับการสนับสนุนทางอารมณ์

ความใกล้ชิดผูกพันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลหนึ่งแสดงอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกต่ออีกฝ่าย โดยความใกล้ชิดผูกพันจะพัฒนาขึ้นเมื่อคู่สัมพันธ์หรือคู่สมรสตอบสนองหรือสนับสนุนด้วยการสื่อสาร พูดคุยแสดง ความเข้าใจ ความรักความห่วงใย และเห็นคุณค่า เพื่อให้อีกฝ่ายได้รับรู้และรู้สึก โดยความใกล้ชิดผูกพันในกระบวนการของการแสดงออกทางอารมณ์โดยใช้คำพูด และไม่ใช้คำพูดนั้น Gottman and DeClair (2001 อ้างถึงใน Segrin & Flora,

2005) อธิบายว่า ความใกล้ชิดผูกพันขึ้นอยู่กับคำตอบของคู่สัมพันธ์ที่แสดงถึงการยอมรับการแสดงออกเกี่ยวกับการเปิดเผยอารมณ์ของคู่สัมพันธ์ นั่นคือ หากการแสดงออกทางอารมณ์ ทั้งใช้คำพูดและท่าทางได้รับการยอมรับจากคู่สัมพันธ์ ซึ่งการยอมรับจากคู่สัมพันธ์ดังกล่าวอาจจะแสดงออกด้วยการสนับสนุน การแสดงความรู้สึกในด้านบวก หรือการแสดงความเห็นด้วย เป็นต้น การตอบสนองของคู่สัมพันธ์ดังกล่าวจะทำให้บุคคลรู้สึกใกล้ชิดผูกพันกับคู่สัมพันธ์มากยิ่งขึ้น โดยกระบวนการตอบสนอง สนับสนุนจากคู่สัมพันธ์หรือคู่สมรสเหล่านี้ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องเล็กน้อย และเป็นเรื่องปกติสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างบุคคล แต่ก็ เป็นหัวใจสำคัญของการเกิดความใกล้ชิดผูกพันด้วยเช่นกัน

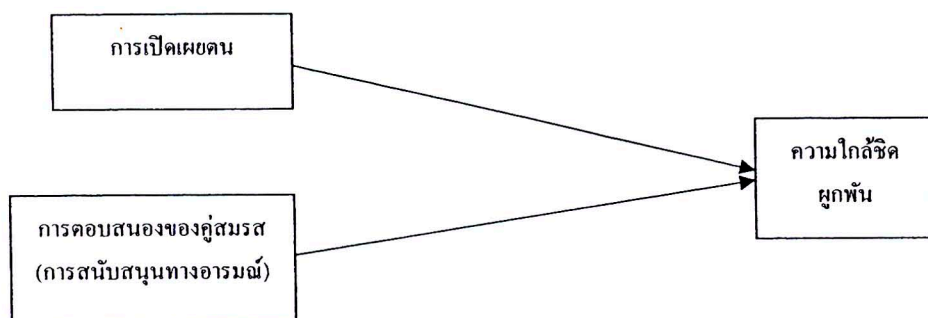
4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาในเรื่องของความใกล้ชิดผูกพันส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบโครงสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพันที่ Reis และ Shaver ได้เสนอไว้ในปี 1988 ซึ่งผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

จากแนวคิดเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพันที่ Shaver and Reis (1988 อ้างถึงใน Laureceau, Barrett & Pietromonaco, 1998) ได้เสนอไว้ว่าความใกล้ชิดผูกพันนั้นได้รับอิทธิพลจาก 2 ปัจจัย คือ การเปิดเผยตน และการตอบสนองของคู่สัมพันธ์ การเปิดเผยตนเองในเรื่องความคิด ความรู้สึก อารมณ์จะนำมาซึ่งความใกล้ชิดผูกพันมากกว่าการเปิดเผยตนเองในเรื่องข้อเท็จจริงทั่วไป เนื่องจากการเปิดเผยตนเองในเรื่องความรู้สึก ความคิด อารมณ์ เป็นการเปิดทางให้คู่สัมพันธ์ได้มีโอกาสสนับสนุนอารมณ์ที่แท้จริงของผู้ที่เปิดเผย ทำให้ผู้เปิดเผยรับรู้สิ่งที่คู่สัมพันธ์ตอบสนองอย่างแท้จริง ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าว Laureceau, Barrett & Pietromonaco (1998) จึงทำการศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยตนเอง การสนับสนุนของคู่สมรส และความใกล้ชิดผูกพัน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบโครงสร้างของแนวคิดความใกล้ชิดผูกพัน(The interpersonal process model of intimacy) ของ Reis และ Shaver โดยผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยตนเองและการเปิดเผยตนเองของคู่สัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใกล้ชิดผูกพัน และสามารถทำนายความใกล้ชิดผูกพันได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในการศึกษาที่ 2 เป็นการศึกษาทดสอบลักษณะการเปิดเผยตนเอง 2 ลักษณะ คือ การเปิดเผยตนเองด้านข้อมูลทั่วไป กับการเปิดเผยตนเองในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ว่าลักษณะใดมีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดผูกพัน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เป็นไปตามแนวคิดของ Reis และ Shaver นั่นคือ การเปิดเผยตนเองทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก มีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดผูกพัน และสามารถทำนายความ

ใกล้ชิดผูกพันได้มากกว่าการเปิดเผยตนเองในข้อมูลทั่วไป จากผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Laureceau, Barrett, and Rovine (2005) ที่ได้ทำการศึกษาอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเอง การตอบสนองที่มีความเห็นอกเห็นใจ (Empathic respond) และความใกล้ชิดผูกพันในคู่สมรสจำนวน 96 คู่ ผลการศึกษาพบว่า ในทั้งสามีและภรรยา การเปิดเผยตนเอง และการเปิดเผยตนเองของคู่สมรสมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกใกล้ชิดผูกพัน และเป็นตัวทำนายความใกล้ชิดผูกพันได้อย่างมีนัยสำคัญ สำหรับการตอบสนองของคู่สัมพันธ์พบว่า การแสดงออกขอคู่สมรสในเรื่องความเห็นอกเห็นใจ และความเข้าใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใกล้ชิดผูกพัน และเป็นตัวทำนายความใกล้ชิดผูกพันในผู้หญิงได้มากกว่าผู้ชาย ซึ่งจากการผลการศึกษาดังกล่าว ยังมีการศึกษาหนึ่งที่สนับสนุนผลการศึกษาข้างต้น นั่นคือการศึกษาของ Mane, Ostroff, Rini, Fox, Goldstein, and Grana (2004) ที่ทำการศึกษาทดสอบโครงสร้างแนวคิดความใกล้ชิดผูกพันของ Reis และ Shaver เช่นเดียวกัน แต่ศึกษาในผู้หญิงที่ป่วยเป็นมะเร็งจำนวน 98 คนกับคู่สมรส โดยให้ทั้งคู่เข้าร่วมออกความคิดเห็น และประเมินเกี่ยวกับการเปิดเผยตนเอง การเปิดเผยตนเองของคู่สมรส การรับรู้ถึงพฤติกรรมการสนับสนุนของคู่สมรส และความรู้สึกใกล้ชิดผูกพัน ผลการศึกษาพบว่า ในคู่สมรสของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมพบว่า การเปิดเผยตนเอง และการรับรู้ถึงการเปิดเผยตนเองของคู่สมรส มีอิทธิพลต่อความใกล้ชิดผูกพันของคู่สมรสผู้ป่วย สำหรับผู้ป่วยมะเร็งเต้านม พบว่าการเปิดเผยตนเอง ไม่สามารถทำนายความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันได้ ทั้งที่มีการรับรู้ถึงการสนับสนุนของคู่สมรสก็ตาม แต่พบว่าการเปิดเผยตนเองของคู่สมรสผู้ป่วย มีอิทธิพลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันของผู้ป่วย ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดได้แสดงให้เห็นว่า การเปิดเผยตนเองระหว่างกัน การสนับสนุนจากคู่สมรสที่มีความเห็นอกเห็นใจ จะนำมาซึ่งความใกล้ชิดผูกพัน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวยังสัมพันธ์กับการศึกษาของ Lippert and Prager (2001) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านการเปิดเผยตนเองของผู้พูด ความเข้าอกเข้าใจของผู้ฟัง และความใกล้ชิดผูกพันในกลุ่มคู่รักต่างประเทศที่อยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานจำนวน 113 คู่ ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยตนเองในเรื่องส่วนตัวและอารมณ์เป็นตัวทำนายความใกล้ชิดผูกพันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือ เมื่อบุคคลมีการเปิดเผยตนเองในเรื่องส่วนตัวและอารมณ์สูงจะมีผลทำให้บุคคลรู้สึกเกิดความใกล้ชิดผูกพันสูงขึ้นด้วย และบุคคลที่รับรู้ว่าคุณสัมพันธ์มีความเข้าอกเข้าใจตนเอง จะเกิดความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สัมพันธ์สูงขึ้นด้วย ผลการศึกษาดังกล่าวยังสัมพันธ์กับการศึกษาของ Mitchell, Castellani, Herrington, Joseph, Doss, and Snyder (2008) ที่ศึกษาคู่รักจำนวน 102 คู่ จากการให้คู่รักออกความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้ความสัมพันธ์แย่ลงทั้งจากผู้อื่นและคู่สัมพันธ์ พร้อมกับประเมินการเปิดเผยตนเอง การตอบสนองอย่างเห็นอกเห็นใจ และระดับความใกล้ชิดผูกพัน ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยตนเองและการตอบสนองที่มีความเห็นอกเห็นใจมีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดผูกพันหลังจากที่มีการปฏิสัมพันธ์พูดคุยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ และ

พบว่า การเปิดเผยตนเองและการตอบสนองที่มีความเห็นอกเห็นใจของตนเองเป็นตัวทำนายความใกล้ชิดผูกพันของผู้ชาย ขณะที่การเปิดเผยตนเองของคู่สัมพันธ์และการตอบสนองที่มีความเห็นอกเห็นใจของคู่สัมพันธ์จะนำมาซึ่งความใกล้ชิดผูกพันสำหรับผู้หญิง ดังนั้นจากผลการศึกษาทำให้เข้าใจว่าการเปิดเผยตนเอง และการตอบสนองที่เห็นอกเห็นใจกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำนายความรู้สึกใกล้ชิดผูกพัน และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปเส้นทางเชิงสาเหตุของความใกล้ชิดผูกพันได้ดังรูป 1.6

ภาพที่ 1.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดผูกพันกับการเปิดเผยตนเองและการตอบสนองคู่สัมพันธ์ (Laureceau, Barrett & Pietromonaco (1998, 2005); Lippert & Prager (2001); Mane, et al (2004) & Castellani, et al (2008))

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Haning, O'Keefe, Randall, Kommor, Baker, and Wilson (2007) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความใกล้ชิดผูกพันกับความพึงพอใจทางเพศ โดยศึกษาปัจจัยทางด้านความใกล้ชิดผูกพัน การบรรลุจุดสุดยอดทางเพศและความขัดแย้งที่ทำนายความพึงพอใจทางเพศของชายและหญิงที่รักต่างเพศจำนวน 596 คน ผลการศึกษพบว่าความใกล้ชิดผูกพันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจทางเพศระหว่างคู่สัมพันธ์ทั้งในเรื่องทั่วไปและเรื่องเพศ รวมทั้งความชื่นชอบต่อการบรรลุจุดสุดยอดทางเพศด้วย และพบว่าความพึงพอใจทางเพศมีความสัมพันธ์ทางลบกับความขัดแย้งในความสัมพันธ์ ซึ่งสัมพันธ์กับที่ Reichman (1989) อ้างถึงใน Greeff, & Malherbe, (2001) อธิบายว่า ความรู้สึกใกล้ชิดผูกพันในหญิงและชายทำหน้าที่ต่างกัน สำหรับผู้หญิงความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดผูกพันจะนำมาซึ่งความสุขและความพึงพอใจในด้านต่างๆ ของความสัมพันธ์ แต่สำหรับผู้ชายจะใช้ผลของความใกล้ชิดผูกพันมาเป็นประโยชน์ในด้านอื่นๆ และความใกล้ชิดผูกพันทางอารมณ์ระหว่างหญิงและชายก็แตกต่างกัน ผู้ชายจะใช้เพศสัมพันธ์เพื่อเพิ่มระดับความใกล้ชิดผูกพันทางอารมณ์ ขณะที่ฝ่ายหญิงจะต้องการความใกล้ชิดผูกพันทาง

อารมณ์ก่อนถึงจะนำไปสู่ความพึงพอใจทางเพศ(Greeff, & Malherbe, 2001) ซึ่งสัมพันธ์กับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ อภิรัตน์, 2549 ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิงอ้วนที่สมรสแล้ว ผลการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่าปัจจัยที่มีสามารถทำนายความพึงพอใจทางเพศได้อย่างมีนัยสำคัญของผู้หญิงอ้วนที่สมรสแล้วคือ ความใกล้ชิดผูกพันกับคู่สมรส

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าการเปิดเผยตนเองทางด้านอารมณ์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก การสนับสนุนทางอารมณ์ด้วยความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจและดูแลซึ่งกันและกันมีอิทธิพลทางบวกต่อความใกล้ชิดผูกพัน และความใกล้ชิดผูกพันมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจทางเพศ โดยในการศึกษาความใกล้ชิดผูกพันนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาจากองค์ประกอบ 3 ด้านคือ ความใกล้ชิดผูกพันทางอารมณ์ ความใกล้ชิดผูกพันทางเพศ และความใกล้ชิดผูกพันทางความคิด

5. ความพึงพอใจทางเพศ

สุชาติ โสมประยูร และวรรณิ โสมประยูร (2541) อธิบายความหมายของความพึงพอใจทางเพศว่า เป็นความพอใจพอใจหลงใหลในสิ่งที่เกิดขึ้นจากความสนใจในรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัสของเพศตรงข้าม ซึ่งส่วนมากมักจะตรงกับเกณฑ์ในใจของตน ความพึงพอใจดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง รวมทั้งการศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องความรู้สึกทางเพศเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตคู่ เพราะเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องที่จำเป็นและขาดไม่ได้ในชีวิตสมรส เนื่องจากทุกคนมีความต้องการทางเพศและต้องการการได้รับการสนองตอบจากคู่สมรสเสมอ ดังนั้นความสัมพันธ์ทางเพศที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ จะเป็นทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยทำให้ชีวิตสมรสสมบูรณ์แบบและมีความสุขอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจน มีเพียงแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ (The interpersonal exchange model of sexual satisfaction) ที่ Lawrance และ Byers สร้างขึ้นโดยนำกรอบแนวคิดของทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม(Social exchange theory)มาใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ(Yucel, D. and Gassanov, M.A., 2009) ส่วนแนวคิดทฤษฎีที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจทั่วไปคือทฤษฎีความเสมอภาค (Equality theory) ซึ่งจะขอกล่าวเพียงแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานมาอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศดังนี้

5.1 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social exchange theory)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเชิงเศรษฐศาสตร์ เพราะเห็นว่าพฤติกรรมสามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้เช่นเดียวกับสินค้าหรือบริการอื่นๆ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายต้องการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน คู่แลกเปลี่ยนก็ต้องสามารถประเมินค่าของสัมพันธภาพที่ตนเองได้รับว่าคุ้มค่าเป็นที่พอใจหรือไม่ โดยคำนวณเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนที่เสียไปกับผลตอบแทนที่ได้รับ ซึ่งแต่ละบุคคลจะเลือกทำในสิ่งที่รู้สึกกว่าตนเองไม่ขาดทุน การคำนวณเปรียบเทียบต้นทุนกับผลตอบแทนขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละคน(สุรพล พยอมแย้ม, 2548)

Sprecher (1998 อ้างถึงใน สุรางค์รัตน์ คงศรี) อธิบายว่า ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่ายที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร(Resorce) ซึ่งกันและกัน ซึ่งทรัพยากรดังกล่าวเป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม โดยจะมีการเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไป(Input) กับทรัพยากรที่ได้รับเป็นผลตอบแทน(Outcome) ในรูปของ 2 ลักษณะต่อไปนี้

- รางวัล (Reward) หมายถึงสิ่งตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนที่มีผลทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ มีความสุขใจที่ได้รับแลกเปลี่ยนหรือเป็นสิ่งที่ได้ที่บุคคลต้องการและสามารถสนุกกับสิ่งนั้น เช่น ความรัก ความสนใจ ความมั่นคง ความปลอดภัย เงิน ของขวัญ หรือความใกล้ชิดผูกพัน(Devito, J.A., 2007) เป็นต้น
- การสูญเสีย (Costs) หมายถึงสิ่งตอบแทนที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนที่นำมาซึ่งการสูญเสียหรือถูกลงโทษ(Punishment) รวมถึงการสูญเสียสัมพันธภาพที่ดี เช่น การไม่ได้รับความไว้วางใจ การถูกปฏิเสธ และเป็นสิ่งทั่วไปที่เราพยายามหลีกเลี่ยงหรือเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา(Devito, J.A., 2007) เป็นต้น

5.2 แนวคิดทฤษฎีความเสมอภาค

ทฤษฎีความเสมอภาคเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดมาจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม โดยมีแนวคิดที่ว่า บุคคลจะพัฒนาความสัมพันธ์หรือคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพก็ต่อเมื่อรางวัลและการสูญเสียของบุคคลนั้นมีความเท่าเทียมกันหรือเสมอภาคกันกับคู่สัมพันธ์(Walster, Walster, & Berscheid, 1978; Messick & Cook, 1983 อ้างถึงใน Devito, 2007)

ความเสมอภาคกับความพึงพอใจในสัมพันธภาพ Devito (2007) ได้อธิบายว่า หากบุคคลและคู่สัมพันธ์ได้รับรางวัลหรือเกิดการสูญเสียในระดับที่เท่ากัน บุคคลนั้นจะรู้สึกเกิดความพึงพอใจ

แต่ถ้าหากบุคคลได้รับการสูญเสียมากกว่าคู่สัมพันธ์บุคคลนั้นก็จะเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจเนื่องจากขาดความเสมอภาคกันกับคู่สัมพันธ์ ดังนั้นความเสมอภาคกันในสัมพันธ์ภาพจึงเป็นเหตุผลสำคัญต่อความพึงพอใจในความสัมพันธ์(Larsen, 2004 อ้างถึงใน Devito, 2007)

5.3 แนวคิดความพึงพอใจทางเพศตามโมเดลของ Lawrance และ Byers (*The interpersonal exchange model of sexual satisfaction*)

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ(The interpersonal exchange model of sexual satisfaction)ที่ Lawrance และ Byers ได้เสนอขึ้น เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายลักษณะของการเกิดความพึงพอใจทางเพศของบุคคลโดยประเมินจากรางวัล(Reward) และการสูญเสีย(Costs)

Byers (2001) อธิบายว่า แนวคิดความพึงพอใจทางเพศเป็นการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศโดยตรง และผลที่ได้ตามมาคือความพึงพอใจทางเพศ ซึ่งความพึงพอใจทางเพศเกิดขึ้นได้จากอิทธิพลหรือผลจากปัจจัย 4 อย่างคือ

1. ความสมดุลระหว่างรางวัลและการสูญเสียในความสัมพันธ์ทางเพศ
2. รางวัลและการสูญเสียที่ได้จากความสัมพันธ์ทางเพศเมื่อเปรียบเทียบกับระดับการเปรียบเทียบของรางวัลและการสูญเสียที่บุคคลคาดหวังไว้
3. การรับรู้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการได้รางวัลและการสูญเสียระหว่างคู่รัก
4. ความพึงพอใจในสัมพันธ์ภาพ

Byers (2001) ได้อธิบายว่า รางวัล (Reward) ในความสัมพันธ์ทางเพศที่แลกเปลี่ยนกันระหว่างคู่รัก จะทำให้แต่ละบุคคลรู้สึกเกิดความสุข ความพึงพอใจ และความปลื้มปิติต่อสิ่งที่คุณค่าปรารถนา ส่วนการสูญเสีย (Cost) ในความสัมพันธ์ทางเพศที่แลกเปลี่ยนกันระหว่างคู่รัก หมายถึงการที่คุณค่าได้รับสิ่งตอบแทนที่เป็นผลในด้านลบ เช่น ความเจ็บปวด ความอับอาย หรือความวิตกกังวล เป็นต้น

ดังนั้นจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศ จะเห็นได้ว่าความเสมอภาคเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการคงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลซึ่งรวมถึงสัมพันธ์ภาพทางเพศด้วย หากคู่รักที่มีความเสมอภาคและมีความสุขในความสัมพันธ์ทางเพศ ความพึงพอใจทางเพศก็จะเกิดขึ้นและมีผลให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์ด้านอื่นๆตามมามีด้วย

ชีวิตสมรสที่สามีภรรยาพึงปฏิบัติต่อกัน รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม

พันธุ์ศักดิ์ ศุกระฤกษ์ (2545) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีความพึงพอใจทางเพศไว้ดังนี้

1. การตั้งครรภ์ พบว่าคู่สมรสที่มีความสุขสมทางเพศสัมพันธ์นั้น มีโอกาสที่ฝ่ายหญิงจะเกิดการตั้งครรภ์สูงเป็น 3 เท่าของคู่สมรสที่ไม่มีความสุขสมทางเพศสัมพันธ์
2. คลายความเครียด การมีความสุขสมทางเพศจะทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว ช่วยให้นอนหลับฝันดี หน้าตาผ่องใส เพราะเมื่อหลับสนิทกระบวนการสร้างฮอร์โมนเพศจะทำงานเป็นปกติ ทำให้ผิวพรรณเปล่งปลั่งสดใส
3. ระบบไหลเวียนโลหิตดี ผนังเส้นเลือดมีความยืดหยุ่นดี ทำให้อวัยวะต่างๆในร่างกายได้รับปริมาณออกซิเจนอย่างเพียงพอ มีเลือดไปเลี้ยงสมองดีขึ้น อวัยวะต่างๆไม่เสื่อมก่อนวัยอันควร
4. ระบบต่างๆของร่างกายทำงานเป็นปกติ โดยเฉพาะระบบภูมิคุ้มกันซึ่งมีหน้าที่ป้องกันอันตรายจากโรคร้ายภายนอก และทำลายเซลล์เนื้อเยื่อที่ก่อตัวขึ้น ซึ่งเป็นการลดโอกาสในการเป็นโรคต่างๆรวมทั้งโรคมะเร็ง
5. การหลั่งสารแห่งความสุขที่เรียกว่าเอ็นโดฟินออกมาหลังจากมีความสุขสมทางเพศ ซึ่งสารดังกล่าวนอกจากจะทำให้ผ่อนคลายความเครียดแล้ว ยังช่วยลดอาการปวดเช่น ปวดไมเกรน ปวดกล้ามเนื้อ และปวดประจำเดือน
6. ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มองโลกในแง่ดี
7. เป็นรากฐานของการใช้ชีวิตคู่ เปรียบเสมือนสายใยผูกพันความรัก ระหว่างคู่รัก ทำให้ชีวิตคู่ดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีความสุขสมหวังและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ส่วนสุวิทนา อารีพรรค (2550) ได้สรุปปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความพึงพอใจทางเพศไว้

ดังนี้

- ความสุภาพอ่อนโยน เจตคติทางเพศของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชาย พบว่าสิ่งหนึ่งที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ชอบคือการร่วมเพศที่ไม่สุภาพ นับตั้งแต่คำพูดที่ไม่นุ่มนวล และการกระทำซึ่งหยาบและรุนแรง โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้หญิง นอกจากนั้นสามีภรรยาหลายคู่ที่อยู่กันมานานๆอาจแสดงกิริยาว่าจากที่ไม่สุภาพ หรือไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวัน โดยลืมนึกไปว่าสิ่งเหล่านี้จะบั่นทอนความรู้สึกชื่นชมที่เคยมีต่อกัน โดยเฉพาะสามีที่กระทำต่อภรรยา ดังนั้นเมื่อมีเพศสัมพันธ์ ความรู้สึกถึงเกียรติต่อคำพูดหรือกิริยาที่หยาบคายดังกล่าวที่ฝ่ายหญิงเก็บกดเอาไว้ จะเป็นอุปสรรคต่อการตอบสนองทางเพศและความสุขในการมีเพศสัมพันธ์

- การประเล้าประโลม การประเล้าประโลมก่อนการร่วมเพศมีความสำคัญ และเป็นสำหรับความสุขทางเพศ จึงควรถือเป็นหน้าที่ของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน โดยเฉพาะฝ่ายสามี เพราะตามปกติความรู้สึกทางเพศของผู้ชายจะเกิดขึ้นรวดเร็วและทันทีทันใด ซึ่งตรงข้ามกับผู้หญิงที่ความรู้สึกทางเพศจะเกิดขึ้นช้ากว่า ดังนั้นโอกาสที่ผู้หญิงจะมีพึงพอใจทางเพศจากการร่วมเพศจึงขึ้นกับระยะเวลาที่ใช้ในการประเล้าประโลม ในระยะแรกๆของการแต่งงานผู้ชายส่วนใหญ่ก็มักจะประเล้าประโลมฝ่ายหญิงก่อนการร่วมเพศ แต่เมื่ออยู่กันนานๆก็เลิกกระทำ เพราะคิดว่าเสียเวลาหรือไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งความไม่เข้าใจในเรื่องนี้เป็นเหตุให้ฝ่ายภรรยาไม่ได้รับความพึงพอใจทางเพศเท่าที่ควร

- บรรยากาศ บรรยากาศที่ช่วยกระตุ้นอารมณ์เพศหมายถึงบุคคลและสิ่งแวดล้อมด้วย สำหรับบุคคลได้แก่ ลักษณะรูปร่าง เครื่องแต่งกาย กลิ่นและความสะอาด ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยน ส่วนสิ่งแวดล้อมหมายถึงบรรยากาศที่สบาย ผ่อนคลายและเป็นส่วนตัว

- ความกลัว ความรู้สึกผิดและการตั้งความหวังไว้สูงต่อการร่วมเพศ ความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจล้วนเกี่ยวกับการร่วมเพศ และเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องเพศ อาจทำให้ทั้งหญิงและชายเกิดความกลัวหรือรู้สึกผิดต่อการมีเพศสัมพันธ์ เช่นกลัวว่าอวัยวะเพศจะเป็นอันตราย หรือรู้สึกว่าร่วมเพศเป็นความเลว ความชั่วหรือบาป นอกจากนั้นผู้หญิงบางคนหวังว่าตนจะต้องได้รับความสุขสุดยอดทุกครั้ง ทำให้ไม่สามารถปล่อยอารมณ์ตามสบายขณะร่วมเพศได้ และผู้ชายบางคนก็กลัวว่าความสามารถทางเพศของตนจะไม่เป็นที่ประทับใจฝ่ายหญิง หรือไม่สามารถทำให้ฝ่ายหญิงมีความพึงพอใจทางเพศได้

การปล่อยอารมณ์ตามสบายขณะร่วมเพศจะทำให้ร่างกายมีการตื่นตัวทางเพศดี สามารถร่วมเพศได้อย่างราบรื่นและมีความสุข เช่น ฝ่ายหญิงจะมีน้ำหล่อลื่นช่องคลอดเพียงพอ ทำให้ช่องคลอดไม่ฝืด และมีปฏิกิริยาตอบโต้การประเล้าประโลมของฝ่ายชายได้อย่างเฝ้าวยวนใจ ฝ่ายชายก็จะมีองคชาติที่แข็งตัวดี และแข็งได้นานพอที่จะให้ความสุขทางเพศแก่ตนและฝ่ายหญิง นอกจากนั้นในขณะที่มีอารมณ์ผ่อนคลายทั้งคู่ก็สามารถติดตามความรู้สึกตื่นเต้นของตนในขณะร่วมเพศ หรือมีอิสระเต็มที่ ที่จะแสดงความรักและความยินดีที่มีต่อกัน อันเป็นสิ่งแวดล้อมเพศของทั้งคู่ ทำให้กิจกรรมทางเพศเกิดความพึงพอใจได้ง่ายขึ้น

- การพูดคุยถึงความรู้สึกของแต่ละฝ่าย การพูดคุยกันอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับความรู้สึกของตนต่อการปฏิบัติทางเพศของอีกฝ่าย หรือการขอร้องให้อีก

ฝ่ายปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ให้ความสุขแก่ตนนั้นไม่ใช่สิ่งที่กระทำง่าย ๆ ทั้งนี้เพราะทั้งคู่ต่างเกรงใจซึ่งกันและกัน กล่าวว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้อีกฝ่ายเสียหน้า เป็นการเรียกร้องอีกฝ่ายจนเกินไป หรือรู้สึกอายที่จะพูดกันตรง ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วการบอกความรู้สึกหรือความต้องการทางเพศของตนอาจไม่ต้องใช้วิธีพูดกันตรง ๆ เสมอไป บางครั้งเพียงส่งสัญญาณทางสายตา การกระทำ หรือการพูดเล่น ๆ ที่ทั้งคู่เข้าใจความหมายกันดี ดังนั้นการสื่อสารถึงความรู้สึกทางเพศของตน และการยอมรับวิธีที่ให้ความสุขแก่ฝ่ายจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของความพึงพอใจทางเพศ

นอกจากนี้ความพึงพอใจทางเพศระหว่างหญิงและชายก็แตกต่างกันด้วย สุวัทธนา อารีพรรค (2528) อธิบายว่าผู้ชายจะเกิดความพึงพอใจทางเพศจากการมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าผู้หญิง ขณะที่ความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ซับซ้อน แต่สามารถอธิบายได้ว่าความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิงนั้นเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้หญิงแต่ละคน โดยผู้หญิงแต่ละคนจะต้องการการกระตุ้นทางเพศที่ต่างกัน ระยะเวลาในการกระตุ้นทางเพศเพื่อให้ถึงจุดสุดยอดก็ต่างกัน รวมถึงสภาวะทางอารมณ์และจิตใจก็มีผลต่อความสุขความพึงพอใจทางเพศ และความสุขความพึงพอใจจากการมีเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงไม่ได้เกิดจากการบรรลุความสุขสุดยอดทางกายเหมือนผู้ชายเสมอไป เพราะความสุขที่เกิดขึ้นจากการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรสในผู้หญิงบางคนเนื่องจากเธอมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของสามี ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวทำให้ผู้หญิงมีความพึงพอใจทางเพศที่แตกต่างไปจากผู้ชาย

จากแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจทางเพศดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายของ ความพึงพอใจทางเพศ หมายถึงความรู้สึกพอกพอใจกับการได้รับความสุขเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและเพศสัมพันธ์จากคู่สมรส

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางเพศ

การศึกษางานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทางเพศ การศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศ ดังเช่น การศึกษาของ Havio and Kontula (1997) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศในบุคคลทั่วไปอายุระหว่าง 18-74 ปี จำนวน 2,250 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ ความกล้าแสดงออก การเลือกใช้ความสัมพันธ์ การฝึกปฏิบัติทางเพศ การบรรลุจุดสุดยอด และความสุขที่ได้รับจากการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่มีอายุน้อย การไม่ได้รับการถูกควบคุมในเรื่องเพศ การไม่เคร่งครัดศาสนาในวัยเด็ก การเริ่มต้นเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การศึกษาสูง มีความกล้า

แสดงออกในเรื่องเพศ การพิจารณาว่าเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของชีวิต การแสดงความรักต่อกัน การใช้อุปกรณ์ช่วยในเรื่องเพศ ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ ความสามารถในการใช้เทคนิคทำทางที่หลากหลายทางเพศ และความถี่ของการบรรลุจุดสุดยอดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางเพศสัมพันธ์ และเมื่อนำมาวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลพบว่า การให้ความสำคัญกับเพศสัมพันธ์ในชีวิต ความรัก และการใช้อุปกรณ์ช่วยในเรื่องเพศมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจทางเพศด้านร่างกายในผู้ชาย แต่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพึงพอใจทางเพศด้านร่างกายของผู้หญิง และพบว่าสำหรับผู้หญิง การที่อายุน้อยและการเริ่มต้นเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจทางเพศด้านความสนุกสนาน และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความพึงพอใจทางเพศระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงพบว่าผู้หญิงมีความพึงพอใจทางเพศน้อยกว่าผู้ชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีลักษณะของแนวคิดอนุรักษ์นิยมในเรื่องเพศ การเริ่มเรียนรู้การมีเพศสัมพันธ์ที่ช้าในชีวิต การไม่เห็นความสำคัญของเรื่องเพศ ไม่มีความกล้าแสดงออกในเรื่องเพศ และมีความจำกัดในการใช้เทคนิคในเรื่องเพศ ทำให้ผู้หญิงเกิดความพึงพอใจทางเพศน้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งการศึกษานี้ยังสัมพันธ์กับการศึกษาของ Laumann et al. (2006 อ้างถึงใน Rosen & Bachmann, 2008) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติทางเพศและพฤติกรรมทางเพศของชายและหญิงทั่วโลกจำนวน 27,500 คน อายุระหว่าง 40-80 ปี ใน 29 ประเทศ จากผลการศึกษาได้แบ่งกลุ่มประเทศออกเป็นสามกลุ่มตามระดับความพึงพอใจทางเพศที่ประเมินจาก 4 ลักษณะคือ ความสุขทางด้านร่างกาย ความสุขทางด้านอารมณ์ ความพึงพอใจในสมรรถภาพทางเพศ และการให้ความสำคัญต่อเรื่องเพศ สำหรับในกลุ่มที่ 1 ที่ประกอบไปด้วยประเทศในแถบยุโรปตะวันตก แคนาดา และออสเตรเลีย พบว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงในประเทศเหล่านี้มีความพึงพอใจทางเพศใน 4 ลักษณะดังกล่าวสูงที่สุด สองในสามของผู้หญิงในกลุ่มประเทศนี้มีความสุขและความพึงพอใจทางเพศในด้านอารมณ์และความสัมพันธ์ 80% มีความพึงพอใจในระดับสมรรถภาพทางเพศของตนเอง และครึ่งหนึ่งของผู้ชาย และหนึ่งในสามของผู้หญิงในกลุ่มประเทศนี้ให้เรื่องเพศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อความพึงพอใจทั้งหมดในชีวิต ส่วนในกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยประเทศอียิปต์ โมร็อกโก อิตาลี เกาหลี และมาเลเซีย ในกลุ่มนี้พบว่ามีความพึงพอใจทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง และมีระดับความสุขความพึงพอใจทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสมรรถภาพทางเพศต่ำกว่ากลุ่มที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ และสำหรับกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ประกอบไปด้วยประเทศจีน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น และประเทศไทย พบว่ากลุ่มประเทศเหล่านี้ทั้งชายและหญิงมีความพึงพอใจทางเพศในด้านร่างกายและอารมณ์ต่ำที่สุด และให้ความสำคัญกับเรื่องเพศน้อยที่สุดในทุกด้านของชีวิต ซึ่งจากผลการศึกษาที่แบ่งออกตามกลุ่มประเทศทั้งสามกลุ่มนี้ สามารถสรุปได้ว่าสุขภาพทางเพศที่ดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพกายที่ดี สุขภาพจิตที่ดี ระดับของกิจกรรมทางเพศ และความสัมพันธ์ที่ดี และจากการศึกษายังพบอีกว่าผู้ชายมีระดับความพึงพอใจทางเพศสูงกว่าผู้หญิง และพบความแตกต่างระหว่างชายหญิงในกลุ่มที่

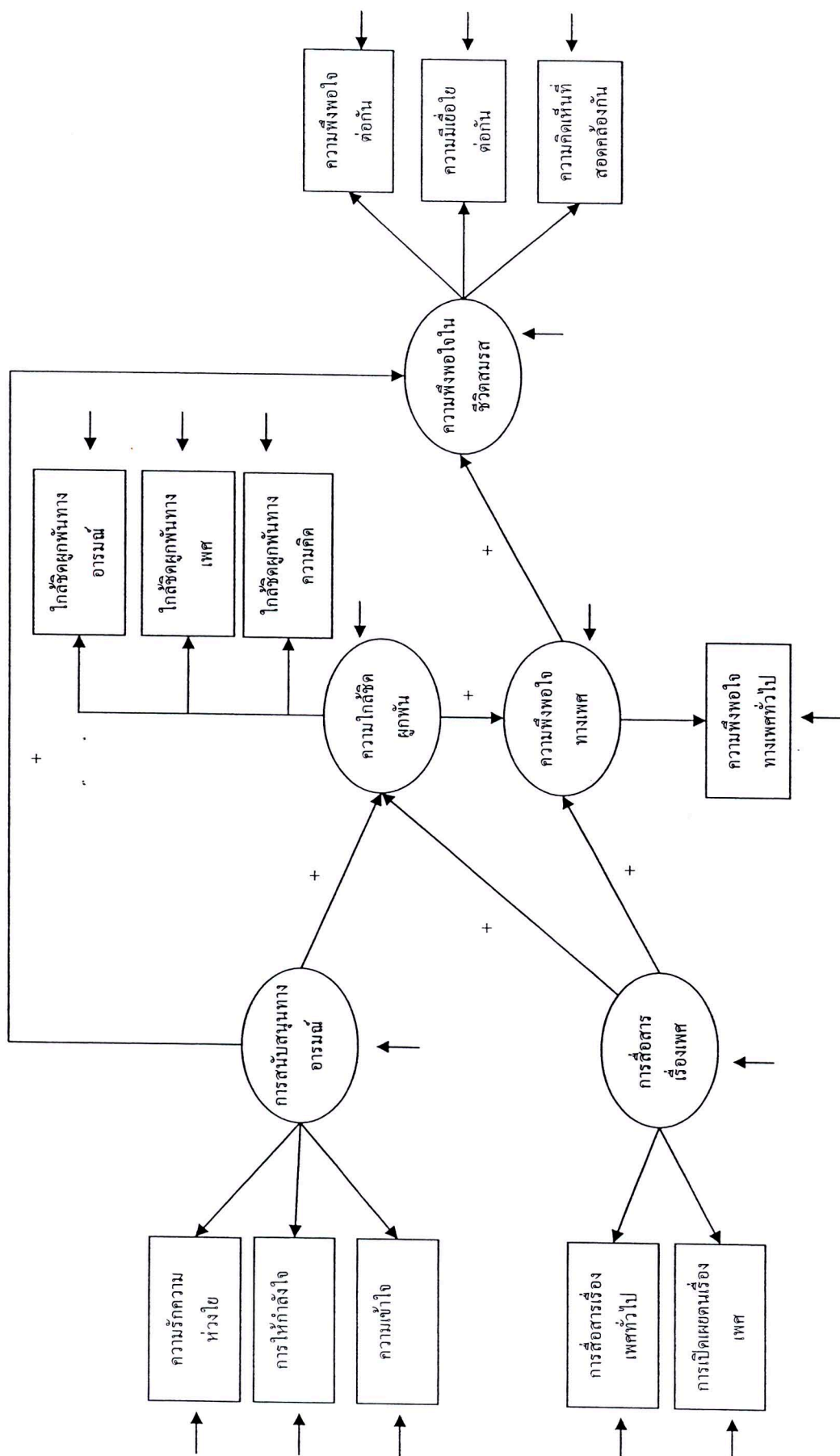
2 และกลุ่มที่ 3 (ในวัฒนธรรมที่ชายเป็นใหญ่) มากกว่ากลุ่มที่ 1 (ที่มีวัฒนธรรมในเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ) และยังพบอีกว่าความพึงพอใจทางเพศทางด้านร่างกายและอารมณ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายความสุขของชายและเป็นตัวทำนายที่สำคัญมากของผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Blanchflower and Oswald (2004 อ้างถึงใน Rosen & Bachmann, 2008) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ ความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ ความพึงพอใจทางเพศ และความสุขของชาวอเมริกันชายหญิงจำนวน 16,000 คนในช่วงระหว่างปี 1988-2002 ซึ่งให้ผลการศึกษาเหมือนกันว่า ความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กันสูงกับความสุขความพึงพอใจทางเพศ และพบว่า การเพิ่มความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์จากเดือนละครั้งเป็นอาทิตย์ละครั้งจะทำให้เกิดความสุขความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และส่วนหนึ่งของการศึกษาพบว่า กิจกรรมทางเพศมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสุขความพอใจในบุคคลที่มีการศึกษาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีการศึกษาดำกว่า และความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศมีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งหมดของบุคคลที่มีอายุน้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Byer and Macneil (2006) ได้ทำการศึกษาเพื่อทดสอบความสมบูรณ์ของแนวคิดความพึงพอใจทางเพศ(The interpersonal exchange model of sexual satisfaction) ในชายหญิงรักต่างเพศที่คบกันมาในระยะเวลาานาน และไม่ได้ระบุถึงการสมรส โดยทำการศึกษา 2 การศึกษา การศึกษาที่ 1 เป็นศึกษาความสัมพันธ์ของภูมิหลังการแลกเปลี่ยนทางเพศกับความพึงพอใจทางเพศ โดยมีสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านรางวัล และการสูญเสียในเรื่องเพศ จะทำให้ระดับความพึงพอใจทางเพศเปลี่ยนแปลงไปด้วย ส่วนการศึกษาที่ 2 เป็นการศึกษาการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางเพศกับความพึงพอใจทางเพศ โดยมีสมมติฐานว่า ความพึงพอใจทางเพศและการแลกเปลี่ยนทางเพศของคู่สัมพันธ์จะสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศและการแลกเปลี่ยนทางเพศของบุคคลที่เป็นคู่สัมพันธ์นั้น นั่นคือรางวัลและการสูญเสียทางเพศที่ได้รับจากคู่สัมพันธ์ จะทำให้บุคคลเกิดความสุขมากกว่ารางวัลและการสูญเสียทางเพศของตนเอง ซึ่งจากผลการศึกษาทั้งสองการศึกษาพบว่าความพึงพอใจทางเพศมีอิทธิพลต่อภูมิหลังการได้รับรางวัลและการสูญเสียมากกว่าการได้รับรางวัลและการสูญเสียในช่วงระยะเวลาขณะนั้น และการลดลงของความพึงพอใจทางเพศมีความสัมพันธ์กับการได้รับความชอบที่น้อยมากจากการแลกเปลี่ยนทางเพศ

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศในกลุ่มตัวอย่างที่สมรสแล้วได้แก่การศึกษาของ Byer and Demmons (1999 อ้างถึงใน Ji & Norling, 2004) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศในรูปแบบของ รางวัล การสูญเสีย และการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างคู่รัก ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารเรื่องเพศอย่างเปิดเผยระหว่างคู่รักมีผลทำให้ได้รับรางวัลมากกว่าการสูญเสีย เมื่อคู่รักมีการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างกันในเรื่องเพศที่ตนชอบและไม่ชอบ การเพิ่มของรางวัลและการลดลงของการ

สูญเสียจะทำให้เกิดความพึงพอใจทางเพศที่มากขึ้น และยังพบว่าคู่รักที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์สูงก็จะมี ความพึงพอใจทางเพศสูงขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษานี้ยังสัมพันธ์กับการศึกษาของ Litzinger and Gordon (2005) ที่ทำการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจทางเพศและการสื่อสารเพื่อทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสจากคู่สมรสจำนวน 387 คู่ ผลการศึกษพบว่า การสื่อสาร และความพึงพอใจทางเพศเป็นอิสระจากกันในการทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรส และพบว่ามื่ออิทธิพลระหว่างการสื่อสารเรื่องเพศกับการสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญ นั่นคือคู่สมรสที่มีทักษะการสื่อสารที่ดี จะพบว่าความพึงพอใจทางเพศไม่สามารถทำนายความพึงพอใจในชีวิตสมรสได้ ขณะที่คู่สมรสที่มีปัญหาในด้านการสื่อสารระหว่างกัน แต่มีความพึงพอใจทางเพศในระดับสูง จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสมากกว่าคู่สมรสที่มีความพึงพอใจทางเพศในระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งความพึงพอใจทางเพศนี้อาจเป็นตัวกลางช่วยผ่อนคลายการสื่อสารที่มีปัญหาในความสัมพันธ์ในชีวิตสมรส ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่สูงขึ้น ซึ่งผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Morokoff and Gilliland (1993 อ้างถึงใน Litzinger & Gordon 2005) ที่ศึกษาพบว่าความพึงพอใจทางเพศ การรับรู้ถึงความพึงพอใจทางเพศของคู่สมรส และความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตสมรส และจากหลายงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าคู่รักจะให้ความพึงพอใจทางเพศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับความสุขในชีวิตสมรสด้วย (Fields, 1983; Henderson-King & Veroff, 1994; Kumar, 1986; Trudel, 2002 อ้างถึงใน Litzinger & Gordon, 2005) และยังสัมพันธ์กับการศึกษาของ Yucel and Gassanov (2009) ที่ศึกษาปัจจัยทางด้านการนอกใจ การบริโภคสื่อลามก ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานและการอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงานกับความพึงพอใจทางเพศในคู่สมรสจำนวน 433 คู่ เพื่อทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคคลและคู่สมรส ผลการศึกษพบว่า มีเพียงความพึงพอใจในชีวิตสมรส และความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์ที่แสดงในลักษณะเป็นรางวัล และทำให้เกิดความพึงพอใจทางเพศเพิ่มขึ้น นั่นคือบุคคลและคู่สมรสที่มีความพึงพอใจในชีวิตสมรส มีความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์สูงจะมีความพึงพอใจทางเพศสูงด้วย และการนอกใจของคู่สมรสกับการบริโภคสื่อลามกเป็นผลเสียต่อความพึงพอใจทางเพศ นั่นคือระดับความพึงพอใจทางเพศของบุคคลจะต่ำลงเมื่อคู่สมรสมีการนอกใจ หรือคู่สมรสคนใดคนหนึ่งมีการบริโภคสื่อลามก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจทางเพศในกลุ่มคู่สมรสอีก ดังเช่นการศึกษาของ Ji and Norling (2004) ที่ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว สถานะภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะงานบ้านที่รับผิดชอบ ลักษณะข้อมูลทางด้านประชากร กับความพึงพอใจทางเพศของคู่สมรสชาวจีนที่อาศัยอยู่ในเมืองเซี่ยงไฮ้และเทียนจินจำนวน 2,096 คน จากการศึกษาพบว่า ในด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ความพึงพอใจในความสัมพันธ์ของครอบครัวกับบุตร และความพึงพอใจในความสัมพันธ์ทั่วไปในระดับสูง จะทำให้ความพึงพอใจทางเพศของคู่สมรสทั้งหญิงและชาย

สูงด้วย ในด้านสถานะทางเศรษฐกิจพบว่าความพึงพอใจในสถานะทางเศรษฐกิจที่สูงจะส่งผลต่อความพึงพอใจทางเพศที่สูงขึ้นด้วย และในด้านลักษณะงานบ้านที่ต้องดูแลพบว่า การดูแลเรื่องการทำอาหารในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจทางเพศ ขณะที่ความพึงพอใจต่อการรับผิดชอบครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจทางเพศ ส่วนข้อมูลประชากรในด้านอายุ การนับถือศาสนา จำนวนบุตร การศึกษา อาชีพ และภาวะสุขภาพพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจทางเพศอย่างมีนัยสำคัญ

จากแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในงานวิจัยนี้ สรุปได้ว่าการสนับสนุนทางอารมณ์มีอิทธิพลตรงทางบวกต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสและความใกล้ชิดผูกพัน การสื่อสารเรื่องเพศทั่วไป และการเปิดเผยตนมีอิทธิพลตรงทางบวกต่อความพึงพอใจทางเพศและความใกล้ชิดผูกพัน มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสผ่านความใกล้ชิดผูกพัน และความพึงพอใจทางเพศ ส่วนความพึงพอใจทางเพศมีอิทธิพลตรงทางบวกต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิง ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดงานวิจัยได้ดังภาพที่ 1.7

ภาพที่ 1.7 โมเดลสาเหตุของความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิง: อิทธิพลของการสนับสนุนทางอารมณ์ การสื่อสารเรื่องเพศ ส่งผ่านความใกล้ชิดผูกพันและความพึงพอใจทางเพศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรง (Validation) ของโมเดลสาเหตุของความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษารูปแบบอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว

สมมติฐานการวิจัย

1. โมเดลพัฒนาขึ้นมีความตรง
2. การสนับสนุนทางอารมณ์มีอิทธิพลตรงต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส
3. การสนับสนุนทางอารมณ์และการสื่อสารเรื่องเพศมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยมีความใกล้ชิดผูกพันและความพึงพอใจทางเพศเป็นตัวแปรส่งผ่าน
4. การสื่อสารเรื่องเพศมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตสมรส โดยมีความพึงพอใจทางเพศเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้หญิงไทยทั่วไปที่สมรสแล้ว

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้หญิงไทยทั่วไปที่สมรสแล้วจำนวน 495 คน ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair et al. (2006) โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา คือ ใช้ผู้ตอบ 10-20 คน ต่อพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า 1 ตัว เนื่องจากโมเดลการวิจัยนี้มีพารามิเตอร์ที่ต้องประมาณค่า 33 ตัว ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยใช้อัตราส่วน 1 ต่อ 15 (แต่เนื่องจากผู้วิจัยแจกแบบสอบถามทั้งหมด 600 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 566 ชุด ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวน 566 คน)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. การสนับสนุนทางอารมณ์ ได้แก่
 - 1.1 ความรักความห่วงใย
 - 1.2 การให้กำลังใจ
 - 1.3 ความเข้าใจ
2. การสื่อสารเรื่องเพศ ได้แก่
 - 2.1 การสื่อสารเรื่องเพศทั่วไป
 - 2.2 การเปิดเผยตนเรื่องเพศ

3. ความใกล้ชิดผูกพัน ได้แก่

- 3.1 ความใกล้ชิดผูกพันทางอารมณ์
- 3.2 ความใกล้ชิดผูกพันทางเพศ
- 3.3 ความใกล้ชิดผูกพันทางความคิด

4. ความพึงพอใจทางเพศ

ตัวแปรตาม ความพึงพอใจในชีวิตสมรส ได้แก่

- ความพึงพอใจต่อกัน
- ความมีเยื่อใยต่อกัน
- ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความหมายของการสนับสนุนทางอารมณ์

การสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง การแสดงออกทางคำพูด ท่าทาง หรือพฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นด้วยความรักความห่วงใย และความเข้าใจ เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความสุขใจ สบายใจ มั่นคงปลอดภัยในเวลาที่รู้สึกเศร้าเสียใจ หรือลดความวิตกกังวลในเวลาที่มมีปัญหา โดยพฤติกรรมการสนับสนุนทางอารมณ์ประกอบไปด้วย

1.1 การแสดงความรักความห่วงใย หมายถึง การแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย การดูแลเอาใจใส่ คอยรับฟังและอยู่เคียงข้างเสมอของสามี เมื่อภรรยาเกิดปัญหา หรืออยู่ในสถานการณ์ที่เศร้าเสียใจ

1.2 การให้กำลังใจ หมายถึง พฤติกรรมสนับสนุน การให้กำลังใจจากสามี เมื่อภรรยาเกิดปัญหา หรือรู้สึกท้อแท้ใจในเรื่องต่างๆ

1.3 การเข้าใจ หมายถึง การแสดงความรู้สึกรู้เข้าใจของสามีต่อความคิด ความรู้สึกของภรรยา เพื่อให้ภรรยารับรู้และเข้าใจว่ายังมีคนที่รัก ห่วงใย และ เข้าใจ ในปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เผชิญอยู่

แบบวัดการสนับสนุนทางอารมณ์เป็นแบบวัดประเมินตนเองโดยวัดจากการรับรู้การสนับสนุนทางอารมณ์ของสามีจากภรรยา มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่าแบบ 5 ช่วงคะแนน คือ จริงที่สุด จริงส่วนมาก จริงบ้าง จริงน้อยมาก และไม่จริงเลย คะแนนต่ำหมายถึง ภรรยามีการรับรู้ถึงการได้รับความรักความห่วงใย การ

เข้าใจ และการให้กำลังใจจากสามีต่ำ คะแนนสูง หมายถึง ภรรยาไม่รับรู้ถึงการได้รับความรักความห่วงใย การเข้าใจ และการให้กำลังใจจากสามีสูง

2. ความหมายการสื่อสารเรื่องเพศ

การสื่อสารเรื่องเพศ หมายถึง การแสดงความรู้สึกต่อกันในเรื่องเพศ ในที่นี้คือการพูดคุยอย่างเปิดเผยต่อกันในเรื่องเพศทุกๆเรื่อง เพื่อให้อีกฝ่ายได้รับรู้ เข้าใจความต้องการและความรู้สึกทางเพศของตนเอง รวมถึงการพูดคุยร่วมกันปรึกษาแก้ไขปัญหาเรื่องเพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Cupach & Metts (1991) ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การสื่อสารเรื่องเพศระหว่างกัน หมายถึง การที่คู่สามีภรรยาสนใจที่จะสื่อสารเรื่องเพศต่อกัน มีความรู้สึกที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศ ทั้งในเรื่องเพศทั่วไป และเรื่องเพศสัมพันธ์ของกันและกัน

2.2 การเปิดเผยตนเองทางเพศ หมายถึง การที่คู่สามีภรรยาสื่อสาร พูดคุยกันอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศสัมพันธ์ เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึกทางเพศของกันและกันทั้งในเรื่องที่ตนชอบและไม่ชอบ รวมถึงการพูดคุยปรึกษาปัญหาทางเพศสัมพันธ์เพื่อหาทางแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น

แบบวัดการสื่อสารเรื่องเพศเป็นแบบวัดประเมินตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบ 5 ช่วงคะแนน คือ จริงที่สุด จริงส่วนมาก จริงบ้าง จริงน้อยมาก และไม่จริงเลย คะแนนต่ำ หมายถึง คู่สามีภรรยาไม่มีการสื่อสารเรื่องเพศ และเปิดเผยตนเองทางเพศระหว่างกันต่ำ คะแนนสูง หมายถึง คู่สามีภรรยาไม่มีการสื่อสารเรื่องเพศ และเปิดเผยตนเองทางเพศระหว่างกันสูง

3. ความหมายความใกล้ชิดผูกพัน

ความใกล้ชิดผูกพัน หมายถึง ความรู้สึกใกล้ชิด เชื่อมโยงผูกพัน มีความเข้าใจกัน แบ่งปัน และไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความห่วงใยในสวัสดิภาพของอีกฝ่ายหนึ่ง ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งมีความสุข ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำความหมายและแนวคิดของความใกล้ชิดผูกพันของ Shaefer & Olson(1981) มาใช้ ซึ่งประกอบด้วย

3.1 ความใกล้ชิดผูกพันจิตทางอารมณ์ หมายถึง อาการที่บุคคลมีอารมณ์รู้สึกใกล้ชิด ผูกพัน คิดถึง ห่วงใย และเข้าใจกัน มีการแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกที่มีต่อกันให้ต่างฝ่ายได้รับรู้

3.2 ความใกล้ชิดผูกพันทางเพศ หมายถึง อาการที่บุคคลรู้สึกใกล้ชิด ผูกพัน อบอุ่นถวิลหาและเข้าใจความต้องการทางร่างกายของกันและกัน ซึ่งใน

ที่นี้หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ การสัมผัสและการกอดกันเพื่อให้อีกฝ่ายรู้สึกใกล้ชิด ผ่อนคลาย และอบอุ่น

3.3 ความใกล้ชิดผูกพันทางความคิด หมายถึง การที่ภรรยารู้สึกว่าตนและสามีมีความคิดและความเห็นที่ตรงกัน เข้าใจความคิดของกันและกัน สามารถพูดคุยปรึกษาแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ทุกเรื่อง

แบบวัดการสื่อสารเรื่องเพศเป็นแบบวัดประเมินตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบ 5 ช่วงคะแนน คือ จริงที่สุด จริงส่วนมาก จริงบ้าง จริงน้อยมาก และไม่จริงเลย คะแนนต่ำ หมายถึง ภรรยามีความใกล้ชิดผูกพันกับสามีต่ำ คะแนนสูง หมายถึง ภรรยามีความใกล้ชิดกับสามีสูง

4. ความหมายความพึงพอใจทางเพศ

ความพึงพอใจต่อทางเพศ หมายถึง ความรู้สึกพอกพอใจกับการได้รับความสุขเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและเพศสัมพันธ์ของภรรยาที่มีต่อสามี ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาความหมายตามแนวคิดของ Gerrard & Denney (1987)

แบบวัดความพึงพอใจทางเพศเป็นแบบวัดประเมินตนเอง มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบ 5 ช่วงคะแนน คือ จริงที่สุด จริงส่วนมาก จริงบ้าง จริงน้อยมาก และไม่จริงเลยเห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยที่สุด คะแนนต่ำ หมายถึง ภรรยามีความพึงพอใจทางเพศต่ำ คะแนนสูง หมายถึง ภรรยามีความพึงพอใจในทางเพศสูง

5. ความหมายความพึงพอใจในชีวิตสมรส

ความพึงพอใจในชีวิตสมรส หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อความสัมพันธ์ในชีวิตสมรสว่าน่าพอใจมากน้อยเพียงใด ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาความหมายความพึงพอใจในชีวิตสมรสตามแนวคิดของ Graham & Spanier(1976) ซึ่งประกอบด้วย

5.1 ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน หมายถึง อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อคู่สมรสเกี่ยวกับความเห็นพ้องต้องกัน และมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันในเรื่องต่างๆ ส่งผลให้คู่สมรสสามารถดำเนินชีวิตสมรสต่อไปได้อย่างราบรื่น

5.2 ความพึงพอใจในกันและกัน หมายถึง อาการที่บุคคลมีความรู้สึกความคิด และอารมณ์ในแง่บวกต่อคู่สมรสและชีวิตสมรส ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง หงุดหงิดใส่กันในเรื่องเล็กน้อย

5.3 ความมีเยื่อใยต่อกัน หมายถึง การที่บุคคลทั้งสองใช้เวลาในการกระทำสิ่งต่างๆร่วมกัน ในที่นี้คือมีอารมณ์ร่วมกัน พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน หรือออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านด้วยกัน ซึ่งระดับความถี่ของการทำสิ่งต่างๆด้วยกัน จะแสดงให้เห็นว่าคู่สมรสคู่นั้นมีความรักใคร่ปรองดอง มีเยื่อใยต่อกันมากน้อยเพียงใด ในการอยู่ร่วมกันในชีวิตสมรส

แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตสมรสมีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่าแบบ 5 ช่วงคะแนน คือ เป็นประจำ บ่อยๆ บางครั้ง น้อยมาก และไม่เคยเลย คะแนนต่ำ หมายถึง คู่สมรสมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน มีความพึงพอใจในกันและกัน และมีเยื่อใยต่อกันต่ำ ซึ่งจะแสดงถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสต่ำ คะแนนสูง หมายถึง คู่สมรสมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน มีความพึงพอใจในกันและกัน และมีความมีเยื่อใยต่อกันสูง ซึ่งจะแสดงถึงความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความพึงพอใจในชีวิตสมรสระหว่างคู่สามีภรรยา
2. เป็นแนวทางในการวางแผน ให้คำปรึกษา และส่งเสริมการสนับสนุนของคู่สมรส และการสื่อสารกันอย่างเปิดเผยในเรื่องเพศ เพื่อช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความสุขในชีวิตสมรส
3. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาคุณภาพในชีวิตสมรสต่อไปในอนาคต